

T.C.
Mersin Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Çeviri Ana Bilim Dalı

YABANCI DİL OLARAK ALMANCA ÖĞRETİMİNDE ÇEVİRİNİN YERİ

Osman Sabri GÖKNUR

Danışman

Yrd. Doç. Dr. Aytekin KESKİN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Mersin, 2009

Mersin Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'ne

Osman Sabri GÖKNUR tarafından hazırlanan “Yabancı Dil Olarak Almanca Öğretiminde Çevirinin Yeri” başlıklı bu çalışma, jürimiz tarafından, Çeviri Ana Bilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Başarılı

Başarısız

Başkan, Prof. Dr. Mehmet GÜNDOĞDU

Üye, Doç. Dr. Mesut BULUT

Üye, Yrd. Doç. Dr. Aytekin KESKİN
(Danışman)

Onay

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim elemanlarına ait olduklarını onaylıyorum.

...../...../2009

Prof. Dr. Mustafa AKSAN

Enstitü Müdürü

Bu çalışma, yabancı dil öğretiminde anadilden faydalanarak öğrenme süreci üzerine şekillendirilmiştir. Çalışma esnasında sıklıkla çeviri ve yabancı dil öğretimi üzerine yazılmış metinler üzerinde yoğunlaşarak, bu alanda yayımlanmış çalışmalardan faydalanılmıştır. Yabancı kaynaklar, Türkçe'ye çevrilerek özgün metin dipnotta sunulmuştur. Çalışmam esnasında, gerek öğretmen arkadaşlarımın, gerekse de öğrencilerin öneri ve desteklerinden sıklıkla faydalandım. Öğretmen olarak çalışmam, öğretmenliğin yanı sıra okulda yöneticilik görevi ile görevlendirilmiş olmam nedeniyle, çalışmama gerekli özeni gösteremediğim zamanlar oldu. Bu yüzden uzatma talebinde bulundum. Çalışma sürecinde, çeşitli nedenlerden ötürü tezime gerekli zamanı ayıramadığım durumlar oldu. Ancak bu durumlarda dahi, aklımın bir ucunda her zaman teze dair bir şeyler mevcuttu.

Bu çalışmanın her basamağında, tezimle ilgili bana her zaman yardımcı olan iş arkadaşlarıma ve kapısını her çaldığımda beni içtenlikle dinleyerek isteklerimi geri çevirmeyen Çeviri Anabilim Dalı Başkanı Prof. Dr. Mehmet GÜNDOĞDU'ya teşekkür ederim.

Mersin, 2009

Osman Sabri GÖKNUR

“Yabancı Dil olarak Almanca öğretimi” sorunu, yabancı diller öğretimi içinde oldukça ayrıntılı irdelenen bir araştırma konusudur. Bu uzun süreç içerisinde; Almanya’da ve Almanya dışında Almancanın öğretimi için değişik yöntem ve teknikler üzerinde durulmuş, bu yöntem ve teknikleri destekler nitelikte birbirinden farklı ders içi ve ders dışı çalışmalar süregelmiştir.

Almanca derslerinde çeviri alıştırmalarının yeri, bu çalışmada özellikle ele alınmıştır. Yabancı Dil olarak Almanca dersinde çeviri alıştırmalarının hangi yoğunlukta yer aldığı ve yer alması gerektiği, kullanılan ders kitapları temelinde değerlendirilmiştir. Dilbilgisi-Çeviri Yönteminden hareketle, yabancı dil öğretim yaklaşımlarında Almanca öğretimi sırasında çeviriye ne ölçüde yer verildiği üzerinde durulmuştur.

Yabancı Dil olarak Almanca dersinde çevirinin, öğrenme etkinlikleri ile ne kadar ilintili kullanıldığı araştırılarak, çevirinin Almanca dersinden neden ve nasıl uzak kaldığı sorularına yanıt aranmıştır. Özellikle çeviri (çeviribilim) araştırmaları alanındaki çalışmaların yoğunlaşmasıyla birlikte, çeviri uygulamalarının yabancı dil derslerinde kullanılıp kullanılmaması gereği, bu alandaki yayınlar temelinde yoğun şekilde tartışılmıştır. Çeviriyi 5. dilsel beceri olarak değerlendiren çalışmalar irdelenmiştir.

Mersin örneğinde Türkiye’de Yabancı Dil olarak Almanca derslerinde çeviri alıştırmalarının durumu konulaştırılmıştır. Çeviri yardımı ile Yabancı Dil olarak Almanca dersinin işlenip işlenemeyeceği hakkında öğrenci ve öğretmenlerle sormaca yapılarak, bu alana ilişkin çıkarımlarda bulunulmaya çalışılmıştır.

Son yıllarda Türkiye ve Almanya’da yayımlanan Yabancı Dil olarak Almanca ders kitaplarında çeviri uygulamaları araştırılmıştır. Modern dilbilim ve eğitbilim verileri ile hazırlanan ders kitaplarında çeviri uygulamalarının yeri tartışılmıştır.

Çalışmada, Türkiye’de özellikle yetişkinlere yönelik Yabancı Dil olarak Almanca öğretiminde çeviri araştırmalarına yer verilmesinin bir seçenek olarak düşünölebileceği bulgulanmıştır.

Anahtar sözcükler: Yabancı Dil Olarak Almanca Öğretimi, çeviri uygulamaları, Almanca Derslerinde çeviri, Almanca ders kitapları ve çeviri, 5. dilsel beceri olarak çeviri.

ZUSAMMENFASSUNG

Wenn es sich um Deutsch als Fremdsprache handelt, ist es möglich von einem langen Verfahren zu sprechen, das in die Gegenwart hinein reicht. Während dieses langen Verfahrens waren verschiedene Methoden und Techniken ein Schwerpunkt im Deutschunterricht und man bearbeitete ganz andersartige Beschäftigungen in und außerhalb Deutschunterricht, um diese Methoden und Techniken zu unterstützen.

Bei dieser Arbeit, wobei wir uns mit den Festlegungen für den Platz der Übersetzungsübungen im Deutschunterricht beschäftigten, geht es beginnend mit Grammatik-Übersetzung-Methode um die verschiedenen Lehrstrategien, in denen die Übersetzung im Deutschunterricht eine besondere Rolle haben. In diesem Lernprozess versucht man zu beantworten, warum und wie weit die Übersetzung vom Deutschunterricht isoliert wurde, indem man die Beziehung zwischen Übersetzung im DaF-Unterricht und Lernaktivitäten bearbeitet.

Besonders in der intensiven Auseinandersetzung mit der Übersetzungswissenschaft wird mit Hilfe von Beispielen und Zitaten diskutiert, ob die Übersetzungsübungen im Fremdsprachenunterricht verwendet werden sollten.

Darüberhinaus wurde das Thema Übersetzung als 5. Sprachfertigkeit thematisiert. Es wurde anhand von Umfragen versucht, unter Schülern und Lehrern, festzustellen, ob die Übersetzung unter den heutigen Bedingungen eine gerechte Position im Fremdsprachenunterricht verdient hat und ob mit Hilfe der Übersetzung die deutsche Sprache unterrichtet werden kann.

Es wird hier überprüft, ob in den in- und ausländischen Lehrwerken, die gemäß der jüngsten Sprachlehrforschung erstellt wurden, die Übersetzungsübungen vorhanden sind.

Darüber hinaus wird es in dieser Arbeit behandelt, wie Übersetzungsübungen im DaF-Unterricht in der Türkei für Erwachsene integriert werden können.

Schlüsselwörter: Deutsch als Fremdsprache, Übersetzung, DaF-Unterricht, DaF Lehrwerke und Übersetzen, Übersetzung als 5. Sprachfertigkeit.

İÇİNDEKİLER

No

Sayfa

GİRİŞ	1
I- DİL ÖĞRETİMİNİN FELSEFİ TEMELLERİ VE YABANCI DİL ÖĞRETİM KİTAPLARINDAKİ YANSIMALARI	3
II- YABANCI DİL ÖĞRETİMİ VE YABANCI DİL DERSLERİNDE YÖNTEMSEL YAKLAŞIMLAR	6
II.1. Yabancı Dil Öğretiminde Çeviri ve Öğrenme İlişkisi	6
II.2. Yabancı Dil Derslerinde Bir Öğrenme Stratejisi Olarak Çeviri	7
II.3. Çeviri 5. Dilsel Yeti mi?	12
III. YABANCI DİL OLARAK ALMANCA ÖĞRETİM YÖNTEMLERİ VE BU YÖNTEMLERDEKİ ÇEVİRİ UYGULAMALARINA GENEL BİR BAKIŞ	15
III.1 Yabancı Dil Öğrenme Yöntemlerinde Çevirinin Yeri	18
III.2.1. Yabancı Dil Olarak Almanca Derslerinde Yöntemler	19
III.2.2. Dilbilgisi-Çeviri Yöntemi	19
III.2.3. Dolaysız Yöntemde ^(Direkte Methode) Çeviri	21
III.2.4. Duy-Gör Yöntemi ^{Die Audiolinguale (Alm)} ve İşitsel-Görsel Yöntemde ^{Die Audiovisuelle (Avm) Methode} Çeviri	21
III.2.5. Öğretici Yöntemde ^(Vermittelnde Methode) Çeviri	22
III.2.6. İletişimsel ^(Kommunikativer Ansatz) Yaklaşımında Çeviri	23
III.2.7. Kültürlerarası ^(Interkultureller Ansatz) Yaklaşımında Çeviri	23

IV. YABANCI DİL OLARAK ALMANCANIN TÜRKİYE VE DÜNYADAKİ YERİ	24
IV.1. İkinci Yabancı Dil Kavramı ve Almanca	24
IV.2. İkinci Yabancı Dil Almanca (Deutsch als Zweite Fremdsprache) ile İkinci Dil Olarak Almanca (Deutsch als Zweitsprache) Arasındaki Fark Nedir?	25
IV.2.1. İkinci Yabancı Dil Olarak Almanca	26
IV.2.2. Türkiye’de İkinci Yabancı Dil Olarak Almanca Sorunsalı ve Çeviri Uygulamaları İle Yapılabilecekler	27
IV.2.3. Yabancı dil olarak Almanca Öğrenimine ilişkin Sormaca Çalışması (Sorular ve Cevaplar)	30
V. TÜRKİYE’DE YABANCI DİL OLARAK “ALMANCA”	32
V.1. Yabancı Dil Olarak Almanca Ders Kitaplarında Çeviri	37
V.2. Türkiye’de İkinci Yabancı Dil Olarak Almanca Ders Kitapları ve Çeviri	44
V.3. Mersin’deki Okullarda İkinci Yabancı Dil Olarak Almanca	53
SONUÇ, DEĞERLENDİRME VE ÖNERİLER	60
KAYNAKÇA	62

İnsan kendini, kültürünü ve yarınını diliyle inşa eder. Dil kullanıcısı birey, doğduğu ortamda dili hazır bulur; zaman içinde edindiği dilde kendini de gerçekleştirir. Uygarlığın ürünü dili hazır bulan birey, eleştirel ve yaratıcı etkinlikleriyle dili zenginleştirir. Kendinden önceki kuşağın yaratılarını dil yoluyla edindiği gibi; kültür yaratıcısı olarak, yarattığı kültürü de geleceğe yine dil aracılığıyla taşır.

Kendisini ve çevresini biçimlendiren insan, zaman içinde kendi kültüründeki yaratılarla yetinmemiş ve 'başka'da yaratılan kültürlerin yaratılarını da edinerek zenginleşmek istemiştir. Tarihe bakıldığında bu yönlü uygarlaşma isteğinin bitimsiz bir süreç olduğu saptanabilir. Öbür kültürlerin ortaya koyduğu her türlü yaratının edinmesinde ve taşınmasında da yine dil belirleyici bir etkiye sahiptir. Bu yönüyle insan, başka kültürlerin yaratılarını edinmek; kendini ve kültürünü zenginleştirmek için başka dilleri öğrenmek istemiştir.

İnsanlık tarihine bakıldığında uygarlık yaratıcısı toplumların dillerinin de farklı nedenlerden dolayı ilgi çektiği ve bir biçimde öğrenildiğine ilişkin verilere ulaşılır. Bu açıdan konuya yaklaşıldığında günümüzden 2500 yıl geriye gittiğimizde Grek kültürünün taşıyıcısı Grekçenin; ardından Roma kültürü açısından Latincenin nasıl ilgi merkezi olduğunu görürüz. Anılan bu süreçte dinin belirleyici rolü de elbette kültür oluşturucu öge olarak kendini hissettirir. Roma İmparatorluğun'da Hristiyanlığın kabulünden sonra Latincenin dinin de dili olmasıyla uzun yıllar etkinliğini koruması ve zaman içinde çok benzer nedenlerle Arapçanın İslam dininin dili olarak benzer etkiyi gösterdiğine ilişkin verilere ulaşmak olanaklıdır.

O çağlarda kültürlerarası etkileşimin aracısı da hiç kuşkusuz dil olmuştur; aracılık görevini de farklı dillerin kültürünü edinen çevirmenler üstlenmiştir. Bu bağlamda

çeviri tarihinde de sıkça anılan Cicero (M.Ö. 106-43) ve Hieronymus (384-420) anılabilir. Dolayısıyla yabancı dil öğrenme tarihine bakıldığında bir anlamda çeviriyle de karşılaştığı görülür.

Bu çalışmada, yabancı dil öğretiminde çevirinin yeri, önemi; zaman içinde nasıl dışlandığı irdelenecektir. Çevirinin yabancı dil öğretim yöntem ve tekniklerinde vazgeçilmez iken, zaman içinde özellikle de 20.yüzyılın ilk yarısında modern dilbilimle - Ferdinand de Saussure (1857-1913) - birlikte geldiği konum ve günümüzdeki yeri, Yabancı Dil olarak Almanca Öğretimi örneğinde konulaştırılacaktır.

Yabancı Dil olarak Almanca Öğretiminde genel olarak çeviriye bakış irdelendikten sonra, Türkiye'deki uygulamalarda çevirinin yeri, günümüze kadar Milli Eğitim Bakanlığına (MEB) bağlı okullarda Almancanın durumu ders kitapları da ele alınarak değerlendirilecektir.

I. DİL ÖĞRETİMİNİN FELSEFİ TEMELLERİ ve YABANCI DİL ÖĞRETİM KİTAPLARINDAKİ YANSIMALARI

Dil insana ait, insanın sahip olduğu en önemli değerlerin başında gelen bir olgudur. Hiç şüphesiz bu olgu, insanın kendini ifade etmesi için en başta gelen hazinesidir. Diller, ne kadar farklı olurlarsa olsunlar, ortaya koydukları ortak amaç; iletişimdir ve bu iletişim aynı dili konuşan insanlar kadar farklı dilleri konuşan insanlar arasında da, zamanla büyüyen bir gereksinim haline gelmiş ve doğrultuda yabancı dil öğrenme ihtiyacı ortaya çıkmıştır.

Özellikle, pozitif bilimlerdeki gelişmelerin eğitim felsefesi ve çağdaş dilbilime yansmasıyla birlikte, dil öğretimi bilimsel veriler ışığında yeniden şekillenmiş ve dil öğretimi felsefi bir temel üzerine oturarak gelişmiştir. Yabancı dil öğretiminde dilbilimsel temele ışık tutmaya çalışan bir çalışmada; yabancı dil öğretimini dilbilimsel konuların öğretime uygulandığı bir etkinlik olarak görmekte ve dil öğretimiyle uğraşanların, dilin ne olduğunu açıklamaya çalışan çağdaş dilbilim kuramlarının ayrıntılarını bilmekle kalmayıp, dilbilim araştırmalarını yönlendiren, değişik öğretim yöntemlerinin, dil programlarının, ders araç gereçlerinin, ortaya çıkmasına yol açan temel felsefeyi de anlamak zorundadırlar (Tura,1983:17) denmektedir. Diğer yandan (Ekmekçi,1983:108), “Yabancı dil öğrenimi ile ilgili ilk çalışmaların 18. yüzyılda, öğrenilen yabancı dilin kurallarını saptayıp biçimlendirmekle başladığını” belirtilirken, bundan yaklaşık iki yüzyıl önce yabancı dil öğretiminin bilimsel boyutta tartışılmaya başladığını gözler önüne sermektedir. Günümüze kadar gelen süreç içerisinde, yabancı dil öğretimi ile ilgili olarak birbirinden farklı çeşitli yaklaşımlar ortaya atılmış ve yaklaşımlar farklı dilbilimsel temeller üzerine inşa edilerek tartışılmıştır. *Ferdinand de Saussure* ile başlayan, araştırma nesnesi dili

eşzamanlı bir yöntemle inceleyen, yapısalcılık okulu (ekolü) ve onu izleyen Amerikan Yapısalcılık Okulu ile dil çalışmaları kuramsal dayanakları güçlü bir yapıya kavuşmuştur. Söz konusu bu çalışmaların verileri doğal olarak yabancı dillerin öğretimi için yöntem geliştirilmesinde, bilimsel araç-gereçlerin hazırlanmasında, dil incelemelerinde ve dil kurallarının dil öğretimindeki uygulamaları üzerine yapılan çalışmalarda etkili olmuştur.

Noam Chomsky tarafından geliştirilen, bütün dillerde ortak evrensel dilbilgisi arayışına ışık tutan *Üretici Dönüşümsel Dilbilgisi*, dillerin incelenmesinde ortaya konulan görüşlerin en yenisi ve en güçlüsü olarak kendini göstermiştir. Bu yaklaşım, dilbilim ve dil öğretiminde bilişsel paradigmanın belirginleşmesine ve yeni bir öğrenme kuramının tartışılmasına da zemin hazırlamıştır. Söz konusu bu durum, karşılaştırmalı dilbilim alanında farklı dillerin ortak ölçütlerle karşılaştırılmasına; dillerin ortak ve farklı özelliklerinin bulgulanmasına kaynaklık etmiştir. Karşılaştırmalı dilbilim verileri, yabancı dil öğretim modellerinin işlevsel kılınmasında ve yabancı dil öğretim kitaplarının hazırlanmasında etken biçimde kullanılmıştır.

20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren, dilbilimin çalışma boyutlarının değişmesiyle birlikte dilin belirli bir bağlam içinde nasıl kullanıldığını ve dilsel gösterge ve kullanıcı ilişkisini inceleyen yeni bir alan edimdilbilim ortaya çıkmıştır. Edimdilbilimin çalışma konuları arasında, sözcüklerin yorumlanması, konuşanların söz eylemleri nasıl kullanıp anladıkları, tümce yapılarının konuşan ve dinleyen arasındaki ilişkiden nasıl etkilendiği gibi başlıklar yer almaktadır. İletişimindeki çok yönlü ilişkiler, dil kullanımının, psikolojik, sosyolojik ve biyolojik gibi yaşamla doğrudan ilintili boyutlarının incelenmesi dil öğretiminde de yeni bakış açılarının oluşmasına da kaynaklık etmiştir. Bu çalışmalar sonucunda oluşturulan ilkelerin yabancı dil öğretiminde uygulanması, dil kullanıcı açısından iletişim yetisinin kazandırılmasının önemini artırmıştır. İletişimsel yaklaşım dilin

iletişimsel boyutunu öne çıkardığından, yabancı dil derslerinde ve hazırlanan ders kitaplarında günlük dilin, özellikle iletişim amaçlı kullanımı amaçlanmıştır. Bunu yaparken, derslerde sık sık ülke bilgisi konuları çerçevesinde, söz konusu öğrenilen dilin, doğal iletişim ortamındaki kullanımını içeren özgün metinler kullanılmıştır. Dilbilimsel çalışmalar ve eğitbilimsel yaklaşımlar, yabancı dil öğretiminde, yöntem belirleme, araç-gereç seçimi ve değerlendirme biçiminin temellerini oluşturmuştur. Yabancı dil öğretiminde uzun yıllar etkisini gösteren, dilbilgisi-çeviri yöntemi gibi çoğu yaklaşımın temelinde, davranışçı öğrenme kuramının izleri görülür. Son dönemlerde ‘Yabancı Dil Olarak Almanca dersi için, özellikle Almanya’da yayımlanan Almanca ders kitaplarının hazırlanmasında “İletişimsel ve Kültürlerarası Yaklaşım” etkili olmuştur. Yeni öğrenme kuramlarının etkisinde gelişen, yabancı dil öğretiminde öne çıkan, İletişimsel ve Kültürlerarası Yaklaşım, Yabancı Dil olarak Almanca ders kitaplarının tek dillilik (sadece Almanca olarak yazılması) esasına göre hazırlanarak yayımlanmasında etkili olmuştur. Bu çalışmada irdelenen ders kitaplarında, *Themen neu*, *Pingpong*, *Tangram*, *Studio D*, *Schritte International* vd. bu yaklaşımın izleri tespit edilmiştir.

II. YABANCI DİL ÖĞRETİMİ ve YABANCI DİL DERSLERİNDE YÖNTEMSEL YAKLAŞIMLAR

II.1. Yabancı Dil Öğretiminde Çeviri ve Öğrenme ilişkisi

Dilin 'göstergelerden oluşan bir dizge olarak' tanımlanması ve ardından, yönelimi ve yöntemi belirginleşen bir bilim alanı olarak modern dilbilimin, 20.yüzyılın ilk yarısından itibaren yerleşmesi yabancı dil öğretiminde de yeni yaklaşımların oluşmasına neden olmuştur. Özellikle II. Dünya Savaşından sonra uluslararası işbirliğinin artması, göçler vb. nedenler başka dillerin öğrenilmesini zorunlu kılmıştır. Dilbilim içinde uygulamalı dilbilim olarak belirginleşen bir alt alanda *karşılaştırmalı dilbilim* ve *yabancı dil didaktiği* alanındaki çalışmaların verileri yabancı dil öğretimine taşınmıştır (Bußmann, 1990: 419 ve 698).

Burada ilk belirleyici yaklaşım, yabancı dil öğrenmenin anadili ediniminden farklı bir süreç izlediği gerçekliği olmuştur. Anadili ediniminde kendiliğindenlik egemen iken yabancı dil öğrenmede bir denetimin (kontrolün) olduğu genel kabul görmüştür.

Bu doğrultuda, özellikle yabancı dil öğrenmenin ilk basamaklarında öğrencinin her durumda anadil bilgisine başvurduğu bilimsel verilerle saptanmıştır (Bear, 1991:230). Yabancı bir dili öğrenirken -özellikle kuralların aktarımında-, anadilinde açıklamaların yapılmasını gündeme getirmiştir. Bu yönü ile tarihsel süreç içinde bir dil öğrenme yöntemi olarak yerleşen 'Dilbilgisi – Çeviri Yöntemi' sonrasında da çevirinin yabancı dil öğretiminde yer alıp almaması, alacaksa hangi sıklıkla başvurulan bir yaklaşım olacağı sıklıkla tartışılmıştır. (Gündoğdu, 2007, Polat,1993 ve Ozil, 1990).

Etkin yabancı dil öğretimi için, sorunsuz öğrenci, öğrenci sayısı az sınıf, nitelikli ve saygın öğretmen, bilimsel ders kitabı ile demokratik öğrenme ortamının da

belirleyici olduğunun altının çizilmesi gerekir. “Yabancı dil dersleri saatinin fazlalaştırılması, öğrenciye öğrendiği dili taşıyan güncel kültürle ilgilenme ortamı ve olanağı” sunulmalıdır (Kula, 1989:83). Öğrenilen dilin konuşulmadığı öğrenme ortamlarında çeviri, söz konusu öğrenilen dilin güncel kültürüyle ilişki kurulması ve öğrenilen dilsel yapıların derinleşmesine katkı yapabilir.

II.2. Yabancı Dil Derslerinde Bir Öğrenme Stratejisi Olarak Çeviri

Yabancı dil öğretimini (Gür, 1996: 2), “bir dildeki kuralların ve yapıların, yapay veya doğal yollarla, belirli yöntem ve teknikler eşliğinde alıcılara aktarılması” olarak tanımlar. Özellikle, belirli bir program çerçevesinde işleyen yabancı dil öğretimi içerisinde farklı teknikler barındırır. Bu teknikler; günümüzün bilimsel koşullarıyla, bilimsel verilere göre şekillenip değişmekte ve öğrenmenin kalıcılığını artırmak için yeniden geliştirilerek, dil öğrenenlerin ihtiyaçları doğrultusunda değiştirilmektedir. Çeviri tekniğinin yabancı dil derslerinde kullanılıp kullanılmaması, süreç içinde sürekli bir tartışma konusu olmuştur. Gerek yabancı dil eğitim kuramcıları ve gerekse yabancı dil öğretimi uygulayıcıları (öğretmenler), çevirinin yabancı dil öğretimindeki yerine ilişkin her dönem geçerli bir ortak yargıda buluşmamışlardır. Her ne kadar, yeni yabancı dil öğretim yaklaşımlarında (iletişimsel veya kültürlerarası öğretim modelleri) çevirinin hiç yeri olmadığı vurgulansa da, yabancı dil öğretmenleri zaman zaman çeviriyi yardımcı bir araç olarak derslerinde kullanmaktadırlar.

Çevirinin yabancı dil derslerinde kullanılmasına ilişkin farklı (olumlu ve olumsuz) görüşlere yer vermek yerinde olacaktır. Çeviri yardımıyla yabancı dil dersi işlemek veya çeviri yardımıyla yabancı dil öğretmek, doğal olarak farklı çevrelerce farklı şekillerde yorumlanmıştır. Yabancı dil dersinde kullanılan çeviri etkinliği, çoğu zaman sonuca götürmek, hedeflenen amaca ulaşmak için kolay bir yol olarak görülmektedir.

Türkiye’de yaşayan ve Almanca öğrenmek isteyen bir grubu bu doğrultuda örnekleyebiliriz. Almancada sıfat çekimi konusu anlatılırken, yeterince örnek cümleler sunularak ve öğrenciyi de işin içine katıp, “yaparak-yaşayarak öğrenme” yaklaşımı benimsenebilir. Ancak bu benimseme, öğrencinin anlamama sorununu gidermek için her zaman yeterli olmayacak ve öğretmenin söz konusu durumu bir de Türkçe anlatmasına neden olabilecektir. Bu şekilde bir anlatım, bir anlamda çevirinin dolaylı olarak sürece dahil edilmesi olarak değerlendirilebilir. Böyle bir durum, yabancı dil öğretiminde kuramsallaşan yaklaşımlara göre, öğrencinin söz konusu öğrenme durumunu bilişsel bir sürece taşıyamadığı olarak yorumlanır ve ‘anlık öğrenme’ şeklinde tanımlanan bir anlama çekilebilir. Ancak bu yöntemin uygulanması, hem öğretmen hem de öğrenen kişi bakımından birtakım zorluklara da neden olmaktadır. Çevirinin yabancı dil öğretiminde, özellikle de Türkiye’deki Almanca derslerinde kullanılmasının gerekli olup olmaması tartışmaları çıkış noktamız olacağı için, bu yöndeki olumlu ve olumsuz görüşleri önceleyelim.

Çeviri yaparak öğretilen konularda öğrencinin hazır bulunuşluk düzeyi (dil becerisi, dil öğrenme geçmişi, yaşı vb.) çeviriyi derste kullanma açısından elverişli olmalıdır. Etkin bir yöntem olup olmadığı tartışılan çeviriyi yabancı dil dersinde kullanma yönteminin, öğrencilerin anlık öğrenmelerine katkı sağladığı düşünülürse, bilişsel açıdan yeterli algılama düzeyine ulaşamamış öğrencilerin, zamanla öğrendiklerini unutma tehlikesi ile karşı karşıya kalacakları bir gerçektir. Öğretici açısından düşünüldüğü zaman, öğretilenlerin yukarıda saydığımız nedenlerden dolayı çabuk unutulması, öğrenme ürünü boyutunda riski giderek artıracak ve bu konuda ısrar etmek mantıklı ve tutarlı bir durum olmayacaktır. Bu nedenle; çeviri alıştırmalarının, uzun zaman gerektirdiği, öğrenci motivasyonunu sağlayamadığı, sistematik olmadığı, uygulamada risk barındırdığı,

öğretmenlerin etkinliğini azalttığı için tercih edilmediği şeklinde yaklaşımlar söz konusudur (Küpper, 1980: 28).

Yabancı dil öğretimi (Fremdsprachendidaktik) alanında çalışan bazı bilim insanları, yabancı dil öğretiminde çeviri alıştırmalarını sadece üniversite öğrencileri ve yetişkinler düzeyinde düşünmekte ve bu doğrultuda yapılacak olan alıştırmaların tekniklerinin (Hausmann, 1975:46) bu seviyedeki öğrencilerin hazır bulunuşluk ve algılama düzeyleri bakımından olumlu olacağını belirtmektedirler. “Özellikle üniversitelerdeki yabancı dil öğretiminde çevirinin diğer alıştırmaları ile beraber kullanıldığı zaman; öğret-bilim ve dilbilim verileriyle de desteklendiğinde önemli bir boşluğu doldurduğunu” (Ettinger, 1976: 551) ederken, (Bihlmeier, 1977: 66-67): “Çeviri olmadan da yabancı dil dersinin işlenebileceğini; aksi takdirde anadilleri farklı bireylere, hiçbir yerde yabancı dil öğretilmeyeceğini” dile getirmiştir.

Bu durumda, yabancı dil derslerini ikiye ayırmak söz konusu olacaktır. Birincisi bir ülke sınırları içerisinde, aynı anadile sahip bireylere yönelik işlenen yabancı dil dersleri, ikincisi ise aynı ülke sınırları içerisinde ancak farklı anadillere sahip bireylere yönelik işlenen yabancı dil dersleri. Burada anılan örnek bağlamında bakıldığında, her iki ders durumunda kullanılacak olan yöntem ve teknikler farklı olacaktır. Bir diğer ifadeyle farklı durumlarda farklı yöntemlerin kullanımı söz konusudur. Öğrencilerin yaşı, öğrenme ve algılama hızı, sosyal statüsü, beklentileri, sağlık durumu vb. gibi faktörler de bu yöntem ve tekniklerin uygulanış biçimlerini etkileyecektir. Dil öğrenen birey, hazır bulunuşluk düzeyi ne olursa olsun, nerede ve hangi durumda yabancı dil öğrenirse öğrensin, anadilinden kopmayacak ve hata yapma pahasına da olsa anadilindeki yapıları, öğrendiği yabancı dile taşıyacaktır. Bu tür girişim hataları ^{Interferenzfehler} dediğimiz hatalar ile yeni öğrendiği dili kendi diliyle karşılaştıracak ve kendince öğrenmesini kolaylaştıracak çözümler üretmeye çalışacaktır. Yabancı dil öğrenme sürecinde kimileri tarafından dışlansa da, özellikle

yetişkinlerin yabancı dil öğrenmelerinde bilinçli veya bilinçsizce yapılan çeviri etkinlikleri başvurulan bir öğrenme tekniği olarak kalacaktır.

Yabancı dil dersinde, “öğrencinin bilmediği bir sözcüğün anlamının anadilindeki karşılığının öğretmen tarafından belirtilmesi kolayca kaçmak olarak nitelenebilecek bir yöntem gibi görülebilir; ancak, sözcüğün yanlış anlaşılması olasılığı da bu sayede ortadan kalkar” (Kautz, 1993: 440). Doğru ve plânlı bir şekilde yapılan çeviri etkinlikleri sayesinde öğrenciler, anadillerindeki temel yapıları kendi dillerine uyarlama eğilimi gösterirler. Bu sayede anadilleri hakkında da bilgi sahibi olurlar.

Çeviri sayesinde öğrencilere değişik yapılarını sunulması, öğrencilerin farklı zorluk düzeyindeki cümle ve tümcelerle karşılaşmalarını ve bu doğrultuda çözümlenmeler yapmalarını mümkün kılar. Königs’e (2000:8) göre; çeviri yapmak anadili ve yabancı dildeki mevcut kalıpların anlaşılır olmasına ve yerleşmesine katkı yapar, dil bilincini kuvvetlendirir. Bu şekilde kullanılan bir öğretme aracının yabancı dil dersinde uygulanması, öğrenme alışkanlıkları özellikle ezberleyerek öğrenme yönünde gelişmiş öğrencilere yönelik oldukça uygun bir yöntemdir. Böylesine bir yaklaşım, öğretilen ve öğrenilen iki dil arasındaki farklılıkları gösterirken ortaya çıkabilecek olumsuzluklara engel olur. Çeviri, hem yabancı dil hem de anadil bilincine katkı sağlar, böylelikle öğrenilen dilde ilerlemenin yolu açılır. Çeviri yardımıyla yabancı dil dersi işlemek, hem öğretilen hem de öğrenilen dilde anlamlı ifadeler kullanılmasını destekler. Sözcüklerin ve kalıpların çabuk unutulmasına engel olur; sözcük ve cümlelerin yanlış kullanılması da engellenir. (Gürsu,2008:73-74 - Yücel, 2004:53-54). Yabancı dil öğretiminde veya yabancı dil olarak Almanca öğretiminde çeviri alıştırmalarına karşı çıkanların en temelde savunarak, bu düşünce üzerine görüşlerini şekillendirdikleri fikirlerden biri de; bir *yabancı dilin kural ve yapılarıyla başka bir yabancı dilin öğrenilmesinin mümkün olmadığı* düşüncesidir. Bu doğrultuda Hausmann (1975:51); *Fransızcanın, Almanca metinlerle öğretilmeyeceği ve de*

öğrenilemeyeceği üzerinde durmaktadır. Bunun yanı sıra çevirinin doğasından kaynaklanan yöntemsel sorunların da, çevirinin yabancı dil derslerinde kullanımı açısından sorun olacağı hususu da göz önünde bulundurulmalıdır. Bu görüşü desteklemek bağlamında, şu fikirden hareketle bu durum açıklanabilir. Yabancı dil olarak Almanca dersinde “haben” fiilini işleyen bir öğretmenin çeviri yardımı ile bu fiili öğretmeyi çalıştığını düşünülürse; öğretmen, muhtemelen ve öncelikle “haben” fiilinin anlamını “sahip olmak” şeklinde ifade edecek ve yine muhtemelen fiilin anlamını pekiştirmek ve fiili cümle içerisinde göstermek üzere “Ich habe einen Bleistift, Du hast ein Auto, Er hat ein Buch” [Benim bir kalemim var, senin bir araban var, onun bir kitabı var] gibi benzer örneklere sıklıkla derste yer verecektir. Ancak, burada ortaya çıkabilecek olan en temel sorun, verilen örnek cümlelerin Türkçeye veya Almancaya çevrilmesi durumunda ortaya çıkacaktır. “Benim bir kalemim var” şeklinde Türkçeye çevrilecek olan “Ich habe einen Bleistift” [Kurşun kalemim var.] cümlesi, Türkçenin yapısı itibarıyla, -im, -ım iyelik eklerini gerektirecek, bunun yanı sıra Almancadaki akkusatif (ad durumlarından-*i hali*) yapı Türkçe karşılığında gözükmeyecektir. Çoğu zaman çeviri alıştırmaları ile işlenen derste benzer durumlarla yoğun bir şekilde karşılaşmaktadır. Türkçe cümle yapısı mantığıyla düşünen öğrenciler, bu tür bir çeviride “benim” anlamına gelen “mein” iyelik adınının, bu cümlede neden olmadığını sordukları gibi, öğrenciler “Kurşun kalemim var”. cümlesinin karşılığı olarak Almancada Ich habe meinen Bleistift!* gibi Almancanın dilbilgisi kurallarına aykırı, anlam bakımından net olmayan cümleleri de üretebilmektedirler. Buradaki durum, eğitimsel düzlemde karşılaştırmalı dilbilim verileriyle, *girişim hatası* olarak değerlendirilebilir; ancak, çeviri yapma eylemi işin içinde olduğundan ötürü, çeviriden kaynaklanan bir sorun olduğu da söylenebilir. Bu sorunun giderilmesi, doğrudan öğrencinin hazır bulunuşluk düzeyiyle ilgili bir durumdur. Türkçedeki -*i hali* yapının nasıl ve nerelerde kullanılacağını öğrenmemiş bir öğrenci için sorun teşkil edebilir. Burada üzerinde durulması gereken

nokta, belli bir yabancı dil seviyesine gelmiş öğrenci grupları için çeviri etkinlikleri uygulanmasının uygun olduğudur. Çevirinin yabancı dil derslerindeki yeri hakkındaki tartışmalar devam ederken vurgulanması gereken bir diğer nokta da; özellikle dilbilgisi boyutunda dilsel yapıların öğretimi esnasında, yapıların anadil ile karşılaştırılarak öğretilmesi ve böylelikle öğrenilecek olan yapının daha kolay akılda kalmasının mümkün gözüktüğüdür. Ancak buradaki durumun yabancı dil dersinde çevirinin yeriyle mi ilgili olduğu düşünülmesi gereken bir diğer konudur. Tüm bunları değerlendirmek gerekirse, yabancı olarak Almanca dersinde çevirinin konumuna ilişkin iki türlü çıkarımda bulunmak mümkündür. Ancak yabancı dil dersinde çeviriden ihtiyaç ölçüsünde, uygun zaman ve yerde faydalanmak en doğrusu olacaktır. Öğrenme ortamının özelliğine göre; ne tamamen çeviri üzerine kurulmuş bir yabancı dil dersi; ne de tamamen çeviriden soyutlanmış bir yabancı dil dersi düşünülmemelidir.

II.3 Çeviri 5. Dilsel Yeti mi?

Dil öğretimi dört temel ilke üzerine kurulmuştur. Dört temel yeti olarak kabul edilen dinleme, konuşma, okuma ve yazma (Demirel, 1995:14) dilin en sık kullanılan dört temel özelliği olarak görülmekte ve bu nedenle en temel 4 yeti olarak kabul görmektedir. Ancak dil öğrenirken veya dili kullanırken sadece bu dört yetiden yararlanıp yararlanılmadığı sorusu, dilde bir yetinin daha olup olmadığı ve bu yetinin dil öğretiminde yeri olup olmadığı tartışmalarını beraberinde getirmiştir.

Yabancı dil öğretiminde iletişimsel yaklaşımın bazı taraftarları anadilini yabancı dil sınıflarından adeta sınır dışı etmişlerdir. Böyle bir tutumun gerekçesi ise, yıllardan beri değişik biçimlerde tekrarlanan ve öğrencileri yabancı dilde düşünmeye zorlamanın gerekli olduğu düşüncesidir. Ancak, şunu da kabul etmek gerekir ki, anadili sınıftan dışarı atabiliriz, ama öğrencilerimizin kafalarından hiçbir zaman atamayız. Eğer öğrencileriniz ister istemez, bilinçli veya bilinçsiz yabancı dil ile anadilini sürekli bir şekilde karşılaştırmakta iseler, bu süreci yabancı dil öğrenimini engelleyecek veya zorlaştıracak bir unsur olarak değil de doğal bir olgu olarak yorumlamak gerekir. Bu durumda, var olan bu süreci yasaklamak veya engellemek yerine, bu süreçten en iyi şekilde yararlanma yollarını teşvik etme gündeme getirilmelidir...(Bear, 1991: 121).

Bear bu değerlendirmesiyle çevirinin yabancı dil öğretiminde kendiliğinden ortaya çıkabilen bir durum olduğunu; ancak, bu durumun ayrıca öğretilmesi gereken bir yeti mi yoksa yabancı dil dersini destekleyici bir durum mu olduğunu tartışmaktadır.

Avrupa Birliği tarafından yayımlanan ve yabancı dil öğretiminin genel sınırlarını çizen, *Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Programı (ADÖÇ)*, (*Gemeinsame europäische Referenzrahmen für Sprachen*) isimli çalışmanın 4.4.4. numaralı bölümünde yabancı dil öğretiminde çevirinin yerine ilişkin göze çarpan birtakım veriler sunulmaktadır. Bu çalışmaya göre yabancı dil öğretiminin uygulama sürecinde “eşdeğerlikler bulmanın” önemine dikkat çekilmektedir. Avrupa Birliği ülkelerin kabul ettiği genel dil çerçevesinde “dil araçlarından” söz edilir. Dil aracının buradaki anlamı, bir metnin içeriğinin herhangi bir dilden başka bir dile geçirilmesidir. Çeviri yeterliliği ile yakından ilişkili olarak aynı zamanda anadilinin yabancı dil dersinde kullanılmasına vurgu yapılır.

Çevirinin yabancı dil dersindeki işlevi boyutunda yeterlilik bağlamında iki çeşit çeviriden söz edilir. Birincisi yabancı dil dersinde çeviri yeterliliğidir. İkincisi ise, yabancı dil dersinde yer alan herhangi bir alıştırma biçimidir. Bu anlayışın temelinde yabancı dil dersinde aynı zamanda öğrenciye çeviri yapabilmeyi öğretmenin olanaksız oluşu ve eğer yabancı dil dersinde çeviri yapılacaksa, bunun mutlaka bir yöntemle göre yapmak gerektiği

yatmaktadır (Königs, 2000:10). Çevirinin yabancı dile ait bir yeti mi veya yabancı dil öğretimi sırasında başvurulacak bir araç mı olduğu hâlâ tartışılan ve genel kabul görmeyen bir husustur.

III. YABANCI DİL OLARAK ALMANCA ÖĞRETİM YÖNTEMLERİ

ve BU YÖNTEMLERDEKİ ÇEVİRİ UYGULAMALARINA GENEL BİR BAKIŞ

Günümüzde; yabancı dil öğrenen kişilerin, ülkelerin, toplumların hedefleri ve farklı öğrenme amaçları kapsamında yabancı dil öğretiminde farklı yöntem ve uygulamalardan yararlanılmaktadır.

18. yüzyılda yabancı dil öğretimi ile ilgili ilk bilimsel çalışmalar başlarken, dilin kurallarına ağırlık veren “dilbilgisi-çeviri” yöntemi yardımıyla yabancı dilin genel kuralları verilerek, bu kuralların öğretilmesi için çeviriden yararlanılmıştır. 1960’lı yıllarda N.Chomsky “Üretici Dönüşümsel Dilbilgisi” kuramıyla dile yeni bir boyut getirmiştir.

Üretici-dönüşümsel Dilbilgisi (Alm. Generative Transformationsgrammatik, Fr. Grammaire gènèrative tranformationelle. İng. transformational-generative grammar). Bir doğal dildeki sonlu sayıda kuralla dilbilgisine uygun sonsuz sayıda tümce üretebilecek dönüşüm bileşeninin eklendiği üretici dilbilgisi. N. Chomsky’ye göre, derin yapıyla yüzeysel yapının birbirinden ayrı olması üretici dönüşümsel dilbilgisinin temel düşüncesidir. Yüzeysel yapı, üretici bölümde üretilen biçimlere yinelenerek uygulanan dönüşüm işlemleriyle elde edilir. Değişik doğrultularda gelişen üretici-dönüşümsel dilbilgisi, genel olarak sözdizimsel bileşen, anlamsal bileşen ve sesbilimsel bileşen bölümlerinden oluşur (Vardar 1989: 217).

Chomsky’ye göre dil, “yüzey yapıdan çok derin yapı denilen bir kavramla çözümlenmektedir”. Bu nedenle de, gerçekleştirilmiş tümceler yerine dilde kullanım olasılığı olan her türlü tümceyi üretebilecek yapıların betimlenmesi amaçlanmıştır. Chomsky'nin önerdiği kuram yeni bir öğretim yönteminin oluşmasında etken olmuştur. Bilişsel öğrenme kuramı bağlamında gelişen yeni öğrenim yöntemi, öğrencinin dil yeteneğini yabancı dilin kurallarını tam denetim altına alacak biçimde geliştirmesine ve böylece hiç duymadığı tümceleri bile kullanmasına olanak sağlamıştır. Bu amaçla hazırlanan alıştırmalar, öğrencinin tümce kalıplarını bilinçli olarak öğrenmesine ve bu kalıpların uygun ortamda iletişim amacıyla kullanmasına yardımcı olmaktadır (Ekmekçi, 1983:111). Bu nedenle, çevirinin yabancı dil derslerindeki gerekliliği özellikle son yıllarda

tartışılmaya başlanmış ve bu konu ile ilgili olumlu veya olumsuz birçok görüş ortaya konmuştur. Örneğin, çevirinin üniversitelerdeki Almanca bölümlerinde çağdaş çeviri bilim verileri ışığında yer bulması gerektiği, Almanca öğretiminde çevirinin gerekliliğine dair bir vurgudur. Bu doğrultuda, öğrencilerin çeviri yardımıyla yeni yapılar, sözcükler, kullanışlar öğrenmelerinin yanı sıra siyasal, sosyal, ticari yaşamda çevirinin bir ihtiyaç olması, güncel metinler dahilinde yapılacak çeviri çalışmalarının gerekliliğini vurgulanmaktadır (Nord, 1987:7).

Reiß, [çeviri araştırmaları alanında çokça gönderme yapılan bir bilim kişisi], “çeviri alıştırmalarının (özellikle yetişkinlere yönelik) yabancı dil derslerinde kullanılmasını ve bunun yerindelik kararının da öğretim elemanlarınca verilebileceğinin altını çizmektedir. Bu doğrultuda çeviri, özellikle yetişkinlere yönelik derslerde öğrenme hedefine, öğrenim düzeyine uygun bir biçimde ders malzemesi yapılabilir.” Yabancı dil derslerinde çeviriden faydalanılabilir. (Rosenmund, 2001: 306).

Becker (1987: 66), eğitim psikolojisi açısından öğrenme koşullarını; psiko-motor, bilişsel, duyuşsal, sosyal, gruba bağlı, çalışma tekniğine bağlı, aileden kaynaklanan, yapısal, bireysel, kültürel, güdüsel ve dilsel olmak üzere farklı başlıklar altında toplamıştır.

Lernzielebenen nach BLOOM (BECKER, S.66)
(Beispiel: Lebenslauf)

Lernzielebene und Art der Denkleistungen		Lernziele auf verschiedenen kognitiven Ebenen Die Schülerinnen und Schüler sollen ...
Bewertung Das zu bewertende Ereignis oder den Sachverhalt sichten, nach Bewertungskriterien suchen und diese mit dem Ereignis oder Sachverhalt in Beziehung setzen.	6	... überprüfen, ob ein ihnen vorgelegter Lebenslauf inhaltlich und formal korrekt abgefasst ist.
Synthese Ereignisse oder Sachverhalte miteinander verknüpfen.	5	... ihren eigenen Lebenslauf schreiben.
Analyse Strukturen durchschauen, die Elemente identifizieren und die Beziehungen zwischen den Elementen erkennen.	4	... aus einem Lebenslauf überflüssige Angaben herausuchen.
Anwendung Kenntnisse oder Einsichten auf andere übertragen.	3	... jene Angaben zusammenstellen, die für ihren eigenen Lebenslauf wichtig sind.
Verstehen Ereignisse oder Sachverhalte durchschauen, Erklärungen nachvollziehen.	2	...erklären, warum bestimmte Angaben im Lebenslauf enthalten sein müssen.
Kenntnisse Sich an Ereignisse oder Sachverhalte erinnern, diese erkennen.	1	... jene Angaben nennen, die ein Lebenslauf enthalten sollte.

Buradan hareketle, farklı öğrenme koşulları altındaki öğrenciler için farklı türdeki alıştıırma tiplerinin (ki bunlar içerisine çeviri de dahil olmak üzere) yabancı dil dersine taşınıp uygulanması öğrenme hızını artıracığı gibi, öğrenme kalitesine de olumlu yönde katkıda bulunacaktır.

Boey (1970:73), yabancı dil öğretiminin en temelinde yatan problemlerden birinin öğrencinin anadilinin mi yoksa öğretilmek istenilen yabancı dilin mi kullanması gerektiğini dile getirirken, Levensto (1985:37), dilbilgisi yapılarıyla ilgili alıştıırma yapma, bilinmeyen kelimeleri bağlamı içerisinde öğrenme, her düzeyde öğrencinin erişimini sınaama ve iletişimsel beceri imkânı sunması açısından son derece faydalı olduğunu belirtir. Snell-Hornby (1985:26) ise çevirinin, ileri düzeyde yabancı dil eğitimi alanların, öğrendikleri yabancı dilde pratik ve teorik anlamda uzmanlaşmalarına yardımcı olduğunu belirtmektedir. Yabancı dil öğretiminin, çeviri öğretimi ve çeviri metinlerinin dil ediniminde bir araç olarak kullanılması gerektiğini kimi uzmanlar tarafından savunulmuştur (Königs,1985). “Çeviri sürecini uygulamalı dil biliminin bir dalı olduğu için, çevirinin dillerin çözümlenmesi ve anlamın bir dilden diğere dile aktarılması yoluyla her iki dilin yapılarının anlaşılması ve uygun eşdeğerliliklerin bulunmasına katkı sağlayacağını” (Boztaş, 1996: 1) altını çizmektedir. Bulut (2000:96), metin ve bağlam odaklı çeviri modellerinin, yabancı dil öğrencilerine yabancı dilin kullanıldığı bağlamları özümseme fırsatlarını sunma amacıyla özdeşleştirilebileceğini; bu bağlam ve söylem temelli yaklaşımın karşılaştırmalı metin-dilbilimsel kuram içinde incelendiğini vurgulamaktadır. Doğan (2000:100), yabancı dil öğrenimiyle ilgili ihtiyaçlardan ve bu ihtiyaçların giderilmesi için üniversite eğitimleri sırasında özellikle de son sınıfta alanlarıyla ilgili bir çeviri dersi konulması gereğinden bahsetmektedir.

Ankara Üniversitesi tarafından Türk Dilini öğretmek amacıyla kurulan ve zamanla daha çok diğer yabancı dillerin, özellikle de İngilizcenin öğretildiği büyük bir merkez olan TÖMER tarafından çıkarılan “Dil Dergisi”nin farklı sayılarında yer bulan yabancı dil öğretim yöntemleri sırasıyla şöyle tanımlanmıştır:

Yaklaşım ve Yöntem Tartışması, Dilbilgisi Tercüme Yöntemi, Doğal Yaklaşım, İletişimsel Dil Öğretimi, İşitsel-Dilsel Yöntem, İşitsel-Görsel Yöntem, Reform Hareketi, Seçmecî Yöntem, Sessiz Yöntem, Sözel Yaklaşım ya da Durumsal Dil Öğretimi, Telkin Yöntemi, Toplu Fiziksel Tepki, Toplulukta Dil Öğrenme, TÖMER Dil Öğretim Yöntemi, Bilişsel Yöntem, Okuma Yöntemi, Dolaysız Yöntem ... (Gür, 1996:1).

III.1. Yabancı Dil Öğrenme Yöntemlerinde Çevirinin Yeri

Yabancı dil öğrenen, öğrendiği dilde düşünmeye ancak kendi dilindeki karşılıkları yabancı dilde bulunca başlar. Öğrendiği dilin kendi dilinden farklılıklar göstermesi öğreneni etkiler, öğrenilen dilin farklılıkları kişiyi kendince bir öğrenme stratejisi geliştirmeye iter. “Çeviri, dil öğretimi bittiğinde ve sıra bu dillerin nasıl kullanılacaklarının irdelenmesine gelince başvurulan bir öğrenme stratejisidir” (Seleskovitch, 1985: 162). Yabancı dil öğretiminde etkin öğretimin sağlanması için kullanılan tekniklerin, çeviri yoluyla öğrenilenlerin çabuk unutulabilme olasılığına karşı stratejiler olduğu söylenebilir. Türkiye’de yabancı dil olarak Almanca öğretiminde, gerek okullarda, gerekse yabancı dil kurslarında yapılan derslerde çeviriden faydalanılmaktadır. Bu derslerde kullanılan yöntemler ne kadar farklılık gösterirse gösterebilir, öğretmen ve öğrenci açısından çeviri sık sık başvurulan bir öğrenme ve öğretme stratejisi olarak öne çıkar. Çevirinin bir yöntemsel yaklaşım olarak, yabancı dil öğretim yöntemleri içinde ne kadar yer aldığına ilişkin veriler, tek tek ele alınan yöntemlerde irdelenecektir.

III.2.1. Yabancı Dil olarak Almanca derslerinde Yöntemler

Yabancı dil olarak Almanca öğretiminde kullanılan yöntemler* :

Dilbilgisi-Çeviri Yöntemi (Grammatik-Übersetzungs-Methode, GÜM)¹

1. Dolaysız Yöntem (Direkte Methode, DM)
2. Duy-Gör Yöntemi ve İşitsel-Görsel Yöntem (Die audiolinguale (ALM) und die audiovisuelle (AVM) Methode)
3. Öğretici Yöntem (Die vermittelnde Methode-VM)
4. İletişimsel Yaklaşım (Die kommunikative Didaktik und Methodik-KD)
5. Kültürlerarası Yaklaşım (Der interkulturelle Ansatz-IA)

Öğrenilen yabancı dil, anadili üzerinde yapılandığı için, anadille bir karşılaştırma her zaman söz konusu olabilir. Bu durum, yabancı dil öğrenimi sırasında veya oldukça ilerlemiş ve bir evresinde, cümlenin değindiği gerçekliğin anlaşılması, anadile başvurulmasını ve dil kullanımında kusursuzluğa doğru bir adım atılmasını da olanaklı kılmaktadır

III.2.2. Dilbilgisi-Çeviri Yöntemi

Yabancı dil öğretim yöntemleri içinde gelenekleşen en eski öğretme yöntemi olan bu yöntemde *çeviri* en sık başvurulan ve öğrenmenin dayanağı bir öğrenme tekniğidir. Bu yöntem, Latince ve Grekçe öğrenmek için kullanılmış, zaman içinde özellikle de “19. yüzyılda, Avrupa’da ve özellikle Almanya’da, İngilizce ve Fransızca öğretimine uyarlanmış ve bu dil öğretim yöntemi uzun yıllar boyu önemini ve etkisini sürdürmüştür” (Neuner, 2002:19). Bu yöntemde çeviri, dil öğretmenin temel bileşenlerinden biri olarak kabul edilmiştir. Öğrenme, metinlerin öğrenilen dilden anadile veya anadilinden yabancı dile çeviri yoluyla gerçekleşir. Bu sayede öğrenciler; hem yabancı dil ile anadili arasındaki

* Bu bölümde kullanılan kavramların Türkçe karşılıkları bulunurken Genç (2000) ölçü alınmıştır.

cümle yapılarını, benzerlikleri ve farkları belirler ve yeni kelimeler öğrenirler hem de ilgili dilin kültürünü de bu yolla tanımış olurlar.

Dil öğretim tarihine bakıldığında, çeviri etkisindeki dil öğretim yöntemleri giderek ağırlığını kaybetmiş, bire bir çeviri yoluyla yapılan dil öğretiminden günümüzde neredeyse vazgeçilmiştir (Demirel, 1978:25). Modern dilbilimin etkisiyle gelişen yeni yabancı dil kuram ve yöntemlerinde konuşma ve iletişim amacı öncelendiği için bu teknik dışlanmıştır.

Burada sorulması gereken en temel soru, yöntemin amacıdır; çünkü dilleri salt çeviri ve dilbilgisi kuralları aracılığıyla öğretmek yeterli gözükmemektedir. Bu yolla öğrenilen yabancı dilin iletişim amacına hizmet etmediği yargısı ön plana çıkmıştır.

Bir dili öğretmek, o dilin değişmeyen öğelerini öğretmektir; çeviri yapmayı öğretmek, metin bağlamındaki karşılıkların birçoğunun özgün olduğunu öğrencinin anlamasını sağlamaktır; çeviri aracılığıyla yabancı dil öğretmekse, özgün karşılıklar yoluyla yabancı dilin çarpıcı yönlerini bulabilmektir (Seleskovitch, 1985:). Almanca “Ich kenne dich” cümlesinin Türkçe karşılığı olan “Seni tanıyorum” şeklindeki bir alıştırmada, belirli kavramlar (zamir, fiilin anlamı ve çekimi) çeviri yoluyla öğrenciye verilmiş olacak, ancak yapılan bu işlem sonucunda erişilen öğrenme durumu tartışılacaktır; çünkü, o anda yapılan bu edimin hatırlanması ve kullanım olasılığı öğrencinin ezberleme ve hatırlayabilme kabiliyetine kalacaktır. Bu açıdan değerlendirmek gerekirse öğrencilerin sadece yeterli yabancı dil bilgisine sahip olmasından çok, öğrendiklerini tekrarlama ve kullanma sıklığına bağlı olarak zihninde tutması bakımından yeterli bilişsel düzeye de ulaşmış olması önemli bir şart olarak değerlendirilebilir.

III.2.3. Dolaysız Yöntemde ^(Direkte Methode) Çeviri

Dolaysız yöntem, yabancı dil öğretiminde yeni anlayışların ilk yansıması olarak kabul edilmekte ve kendinden sonra gelen çoğu yöntemin hazırlayıcısı olarak bilinmektedir. Bu yöntem, yabancı dil öğretiminde yoğun dilbilgisi aktarımı yerine konuşulan dili ön plana çıkarmıştır. Bu yöntemin kullanıldığı yabancı dil öğretiminde, anadili ders akışında mümkün olduğu oranda dışarıda bırakılır ve öğrenciler öğrendikleri dilde düşünmeye yönlendirilir. Yöntemle, öğrencide öğrendiği dilde “dil duygusu” oluşturmak hedeflenir. Öğrenci, bu duygu oluşumunu örnek cümlelerin çevirilerinde uygulayarak edinir. Burada görülen çeviri uygulaması öğrenciye temel oluşturmak adına kullanılmakta ve uygulamadan dilbilgisel konuların öğrenilmesi ve zaman içinde çevirinin rolü dil içi çeviriye doğru değişiklik gösterir; çünkü yöntemin temel dayanaklarından biri olan “çağrışım” (^{Assoziation}) yetisi süreç içerisinde kazanılmalıdır.

III.2.4. Duy-Gör Yöntemi ^{Die audiolinguale (ALM)} ve İşitsel-Görsel Yöntemde ^{die audiovisuelle (AVM) Methode} Çeviri

Dolaysız yöntemden yola çıkarak oluşturulan bu yöntemde, özellikle “yetişkinlerin” yabancı dil öğrenmesi hedeflenir. Bu yöntem, dili iletişim sisteminin vazgeçilmez parçası olarak değerlendirmiş ve öğrencinin ön plana çıkarak kendi kendine yabancı dili öğrenmesini, yeni yapıları keşfetmesini amaç edinmiştir. Derste kullanılan metinler, belli bir amaç doğrultusunda yazılmış ve öğrenciyi belli durumlara hazırlayan metinlerdir. Bu metinler yazıldığı kitabın yanı sıra, dil laboratuvarı ve görsel malzemeler yardımı ile desteklenir.

Bu yöntemde çeviri ders sürecinde herhangi bir yere veya öneme sahip değildir. Öğrenci, çeviri yapmak yerine dilsel yapıları, belli bir bütünlük halinde tasarlayarak öğrenir ve yine çeviri yerine farklı materyaller yardımıyla dilsel yetilerini güçlendirir.

Öğrencinin öğrendiği yabancı dili, kurgusal bir ortamda yaparak-yaşayarak öğrenmesi hedeflenir.

“Übersetzen galt in der Audiolingualen Methode der sechziger Jahre als kontraproduktiv, da man die Muttersprache der Lernenden um jeden Preis aus dem Unterricht heraushalten wollte. Sie wurde als potenzieller Störfaktor angesehen, der zudem durch seine Bedeutung in der noch älteren Grammatik Übersetzungsmethode diskreditiert war. Aber auch vielen kommunikativ arbeitenden Didaktikern waren Übersetzungen verdächtig. So kommt es, dass man bis heute diese wichtige Fertigkeit – denn darum handelt es sich! – vernachlässigt. [Anadilinin ve çevirinin bu yöntemden arındırılmış olması yöntemin en çok eleştirilen noktalarının başında gelmektedir. Yine aynı yöntemde çeviri yapmak veya çeviri alıştırmalarına yer vermek, dilsel üreticiliği sekteye uğratan bir yöntem olarak değerlendirilmiştir ve bu nedenle de yabancı dil öğretiminde dışlanması gereken bir faktör olarak ele alınmıştır. Özetleyerek çevirdim. O.S.G] (Quetz, 2002: 12).

III.2.5. Öğretici Yöntemde ^(vermittelnde Methode) Çeviri

Değişen dünya ve değişen beklentiler ile birlikte yabancı dil öğreniminin, kişi veya grup odaklı değil daha genel ve herkesi kapsayıcı olması gerektiği anlaşılmış ve bu yönde çalışmalara ağırlık verilmiştir. Bunun yanında, gelişen bilim ve teknoloji ile birlikte; farklı dil öğrenme ihtiyacı bilim çevrelerince de rağbet görmeye başlamış, ayrıca farklı nedenlerle ülkelerarası yaşanan göçler sonucu insanların söz konusu ülkelerde iletişim gereksiniminin giderilmesi doğrultusunda “öğretici yöntem” adında yeni bir yabancı dil öğrenme yöntemi, yabancı dil didaktiği alanındaki çalışmaların ürünü olarak ortaya çıkmıştır. Bu yöntem, daha önceki “dilbilgisi-çeviri” yöntemi ve “görsel-işitsel” yöntemlerin karışımıdır da denilebilir. Bu yöntemde kullanılan metinler; didaktik amaçla yazılmış, içerisinde belirli dilbilgisi konularını barındıran metinlerdir. Öğretici yöntemler işlenen yabancı dil dersi tek dilli işlendiği için yine çevirinin rolünden söz etmek pek mümkün değildir.

III.2.6. İletişimsel ^(kommunikativer Ansatz) Yaklaşımında Çeviri

Ülkelerarası ilişkilerin (ticari, askeri, bilimsel, turizm vd.) yoğunlaşmasıyla yabancı dil öğrenim talebi de artmıştır. Zaman içinde yabancı dil öğrenme isteği ve öğrenci profili hızla değişmiş ve daha geniş kitleler yabancı dil öğrenmeye başlamıştır. Bu durum, dil öğretim yöntemlerinin yönünü de değiştirmiştir. Dilbilim içinde bir alt alan olarak gelişen edimbilimin (^{Pragmatik}) etkisiyle yabancı dil öğrenimi günlük iletişim anlamında değerlendirilmiş ve çalışmalar bu yönde yoğunlaşmıştır. Öğrencinin günlük yaşamda karşılaşılabileceği durumlar metinselleştirilerek kullanıma sunulmuş, modern dil öğretim yöntemlerinde olduğu gibi çeviriye öğrenim sürecinde herhangi bir görev yüklenmemiştir. Her dilin kendine özgü yapısı ve kuralları olduğu söyleminden hareketle, öğrenilecek olan dil kendi kuralları içerisinde öğrenilmelidir savı vurgulanmıştır.

III.2.7. Kültürlerarası ^(Interkultureller Ansatz) Yaklaşımında Çeviri

1980’li yıllarda yabancı dil öğretiminde, iletişimsel yaklaşımın dünyanın her yerinde geçerli olamayacağı sonucuna varılmıştır. Metinlerin günlük yaşamla kısıtlanması dil öğretiminde yeni bir yöntem olan “kültürlerarası yaklaşım” a zemin hazırlamıştır. Kültürlerarası yaklaşım yöntemi, evrensel değerler üzerine yapılandırılmış bir yabancı dil öğrenme yöntemidir. Bu yöntemde kullanılan konular; doğum, yaşam, ölüm, kişisel, toplumsal hayat, çevre, beslenme, sağlık, yeme-içme vb. gibi tüm dünyada genel-geçer konuları içermektedir.

Bir anlamda, bugüne kadar uygulanmış olan tüm yöntemlerin karması da denebilecek bu yöntemde de, çeviriden pek söz edilemez. Bir dil, başka bir dilin kuralları ile öğretilemez söylemi, bu yöntem için de geçerlidir. Ancak yabancı dili anlama ve anlamlandırma sürecinde kullanılan, farklı tekniklerde fazla olmamakla beraber kişi

anadilinden bazı ifadelerle karşılaşabilir. Bu karşılaşma anlama ve anlamlandırma sürecini desteklemek adına kullanılmaktadır (Neuner-Hunfeld, 2002).

IV. YABANCI DİL OLARAK ALMANCANIN TÜRKİYE ve DÜNYADAKİ YERİ

Çalışmamızın bu bölümünde bu başlığı açmamızın nedeni, dünya genelinde ve Türkiye özelinde “Yabancı Dil Olarak Almanca” öğretiminin durumunu ve sorunlarını göz önüne sermek, Almanca dersini zenginleştirebilmek için nelerin yapılabileceğine dair çıkarımlarda bulunmaktır. Dünya genelinde İngilizcenin en çok tercih edilen yabancı dil olmasından ötürü Almanca dünya üzerinde ve Türkiye’de genelde ikinci yabancı dil olarak öğrenilmektedir. Bu nedenle ilerleyen bölümlerde ikinci yabancı dil olarak almanca kavramından sıklıkla söz edilecektir.

IV. 1. İkinci Yabancı Dil Kavramı ve Almanca

Bir kişinin bir yabancı dili öğrendikten sonra, öğrendiği yabancı dile ek olarak; sistemli, plânlı ve programlı bir şekilde öğrendiği yabancı dile “ikinci yabancı dil” denir. İkinci Yabancı Dil kavramı, özellikle küreselleşmenin ve buna bağlı olarak toplumlar arasındaki ticari ve sosyal ilişkilerin artarak gelişmesine paralel olarak son zamanlarda kendisinden daha da fazla söz ettirmeye başlamıştır. Almanya örneğinde, ikiden fazla yabancı dil öğrenme, eğitim-öğretimin öncelikli hedeflerinden biri olarak eğitim programlarında yerini almış ve gelenekleşmiştir.

İkinci yabancı dil genelde, daha önce öğrenilen yabancı dilden faydalanarak öğrenilmektedir. İkinci bir dilin öğrenilmesi, bireye ikinci bir bakış açısı kazandırmaktadır. Dil öğrenmeyle gelen bakış açısı beraberinde üst düzeyli problem çözme becerisinin oluşmasına da katkı yapmaktadır. Tschimer (2003), yabancı dil derslerinin amacını insan varoluşunun gelişme göstermesi, kendisine ait olanı ve yabancı olanı birbirinden ayırt

etmesi ve davranış odaklı algıların ve davranışların çözülmesi olarak belirtmektedir. Ona göre, bir toplumun diğer toplumlarla iletişim kurması kaçınılmazdır. Bu yüzden yabancı dil derslerinin temel görevi dili öğrenmeyi öğretmektir. Dilbilgisel konularının öne çıkmasından ötürü içerik ve konu göz ardı edilmeye başlanmıştır. Geleneksel dil öğretimindeki içerik ve konu anlatımının irdelenmemesi durumunda, öğrencilerin algı kabiliyeti üretken olmanın gerisinde yer alıyor gibi gözükabilir. Yabancı dil öğretiminde çevirinin kullanılması ile ilgili bir diğer sorunlu nokta ise öğrencilerin ilgisini çekecek ders araç ve gereçlerinin öğrencilerin ilgi, beceri, tutum, yaş, cinsiyet vb. gibi özellikleri ile gerektiği kadar koşutluk göstermesi gereğidir. Özgün araç ve gereçlerin varlığı dile hakimiyet ve kültürlerarası yeterlilik açısından önemlidir. Çok dillilik yaklaşımı, kültürel açıdan bir kişisel deneyimin evden, toplumda konuşulan dile kadar ve sonrasında diğer kişilere uzandığı, kişilerin bu dil ve kültürleri saklamayıp birbirleriyle paylaştıklarını öne sürer. Burada anlatılanlardan hareketle ikinci Yabancı Dil Almanca Derslerinde de, özellikle futbol, müzik dünyası, güncel konular, ünlü kişilerin hayatları, gençlik vb. gibi konular yardımıyla Almanca öğretmek, çoğu Almanca öğretmeninin sıklıkla başvurduğu bir yoldur.

Çalışmamızın bu kısmında ikinci yabancı dil başlığına yer vermemizin nedeni; Türkiye’de genel olarak Almancanın ikinci yabancı dil olarak öğrenilmesidir.

IV.2. İkinci Yabancı Dil Almanca (Deutsch als zweite Fremdsprache) ile İkinci Dil olarak Almanca (Deutsch als Zweitsprache) arasındaki fark nedir?

“İkinci yabancı dil” ile “ikinci dil” birbirinden kesinlikle ayrı tutulması gereken iki farklı kavramdır. Bu kavramlar; dil öğrenen kişilerin yaşları, konumları, buldukları coğrafya, dil öğrenim biçimleri gibi değişik özelliklerden ötürü farklılık göstermektedir. “İkinci Yabancı Dil” olgusu, daha çok Almanya veya Almanca konuşulan bölgelerin

dışında, Almancanın belirli bir program dahilinde sistemli olarak; okullarda veya kurslarda öğretilmesidir. İkinci dil ise; Almanya veya Almanca konuşulan bölgelerde Almancanın doğal ortamda, bulunulan yerin koşulları gereği anadiline ek olarak günlük yaşamda kullanılmak üzere, herhangi bir sistemli çalışma yada planlama olmadan öğrenilmesi, başka bir ifade ile edinilmesidir (Genç, 2000).

IV.2.1. İkinci Yabancı Dil Olarak Almanca

Almanca, özellikle İngilizcenin dünya genelindeki yaygınlığı nedeniyle; hem Türkiye’de hem de dünya genelinde, birinci yabancı dil olarak öğrenilme sıklığı açısından giderek önemini yitirerek, ikinci yabancı dil olarak öğrenilmeye başlanmıştır. Gerek Türkiye ve gerekse dünyada, Almanca öğrenen bireylerin büyük bir kısmı Almancayı, bir yabancı dil öğrendikten sonra (bu dil genelde İngilizce olmaktadır) öğrenmeye başlamaktadırlar. Almanca, “küreselleşme ve hızlı teknolojik gelişmeler ışığında, çok dilli bireyler yetiştirmek isteyen toplumların, özellikle İngilizcenin ardından ikinci yabancı dil olarak seçimi haline gelmiştir (Güler, 2000:116).

Dünya genelinde Almanca öğrenenlerin; %31’inin Almancayı birinci yabancı dil, %51’inin ikinci yabancı dil, % 18’inin de Almancayı üçüncü yabancı dil olarak öğrendikleri göze çarpmaktadır (StADaF, 2005). Buradan çıkarılacak sonuç ise; Almancanın dünya genelinde sıklıkla ikinci yabancı dil olarak tercih edildiğidir. Yine aynı çalışmada, dünya genelindeki yaklaşık 2 milyon üniversite öğrencisinin, kurslar ya da dersler yardımıyla Almanca öğrendiklerini göstermektedir. Çalışmanın Türkiye boyutunda ise şu veriler göz önüne serilmektedir. Türkiye’de, Almanca kursuna katılanların sayısı: yaklaşık 10.000 kişi, kendi kendine Almanca öğrenenlerin sayısı da yaklaşık 500 kişidir. Türkiye’de; dünya genelinde olduğu gibi Almanca öğrenenlerin çoğunluğu, Almancayı ikinci yabancı dil olarak öğrenmektedirler (StADaF, 2005).

IV.2.2. Türkiye’de İkinci Yabancı Dil Olarak Almanca ve Çeviri Uygulamaları ile Yapılabilecekler

Yapılan çalışmalarda, Türkiye’de Almanca öğrenenlerin, ikinci yabancı dil olarak Almancaya karşı bakışları genel olarak ilk başlarda olumsuz şekilde belirlemektedir. Okullarda uygulanan öğretim programları ve üniversiteye giriş için uygulanan öğrenci seçme sınavı bunun en büyük nedenidir . Bu şekilde, önyargı geliştirmiş öğrenciler sık sık “Neden Almanca öğreniyoruz?”, “Almanca öğrenmek zorunda mıyız?”, “Almanca sınavlarda çıkmayacak neden öğrenmeliyiz?” “İngilizce neyse de, Almanca neden?” şeklinde sorular yöneltmektedir. (Polat ve Tapan, 1993). Bu olumsuzluğu aşmak için yapılacak en önemli girişim, Almancayı öğrencilere sevdirmek ve bir yabancı dil öğrenmenin ne kadar faydalı ve güzel bir olgu olduğunu öğrencilere benimsetmektir. Küreselleşme, Avrupa Birliği, Türk-Alman İlişkileri gibi konular çerçevesinde bu gereklilik vurgulandıkça yukarıda belirtilen öğrenciler kaygıları, yavaş yavaş aşılabacaktır. Türkiye’deki eğitim sisteminden kaynaklanan ve üniversite sınavını kazanmayı önceleyen anlayış, bireylerin çok dil öğrenmelerinin önünde bir engel olarak durmaktadır. Bu nedenle öğrenciler genel anlamda, önlerine konulan üniversiteye gitme önceliğinden dolayı, yabancı bir dili öğrenmeyi de ertelemektedirler. Bu öğrencilere göre, “üniversite seçme sınavında soru yöneltilen ders önemli; diğer dersler ise önemsiz ve gereksizdir”. Bahsedilen türdeki bir saplanmışlık, sadece yabancı dil olarak Almanca derslerinin değil, genelde üniversite sınavında soru yöneltilmeyecek tüm dersler için geçerli bir durumdur (İlkhan, 1983:98).

Yukarıda anılan koşullanmışlık halini aşmak için, Almancanın gerek kültürel ve gerekse ticaret ve politik etkinliklerde etkin olduğunun vurgulanması ile öğrencilerin

Almanca derslerini sevdiren benimsenmekten geçmektedir. Çoğu Almanca öğretmenin sık sık yaşadığı bu durumu aşmak zaman aldığı gibi, kimi öğrencilerde de bu ön koşullanmışlık giderek büyümektedir.

Öğrencilerin anlayabilme, yapabilme ve üretme yeteneklerini ön plana çıkararak, bu temeller üzerine şekillendirilecek bir Almanca dersi; şüphesiz, sözümü ettiğimiz olumsuzlukları aşmak için en önemli araç olacaktır. Bilindiği üzere, hemen hemen tüm öğrenciler yapabildiği derslere karşı her zaman olumlu tavır geliştirmekte ve bu dersleri sevip benimsemektedirler. Bu durum da, öğrenmeyi artırarak daha olumlu sonuçlar ortaya koymaktadır (Kelecioğlu, 1992:177).

Almanca dersinde öğrencileri motive ederek, Almanca dersini sevdirmek için de yapılabilecek birçok şey söz konusudur. Türkiye AB ilişkileri, tatillerini geçirmek için Türkiye'yi tercih eden Almanca konuşan insanların çokluğu motivasyon aracı olarak kullanılabilir. Öğrenme ortamı, öğretmen, öğrencinin hazır bulunuşluk düzeyi, motivasyonu vb. gibi konular hiç şüphesiz olumlu öğrenme koşulları oluşturmak için en temel bileşenlerdendir. Öğrenci her ne kadar iyi bir öğretmen, iyi bir öğrenme ortamı, yeterli bir hazır bulunuşluk ve motivasyon düzeyine sahip olursa olsun anlamayan, yapamayan ve yeniden üretemeyen öğrenci, öğrendiklerini sınamak ve uygun durumlarda kullanabilmek için hiçbir şey ortaya koyamayacaktır. Dolayısıyla bu durumda yapılması gereken, Almanca dersini daha kolay, daha anlaşılabilir alıştırmalarla zengin hale getirmektedir. Yabancı dil öğretiminde kullanılan alıştırmaların zenginliği ve çeşitliliği öğrenme düzeyine ilişkin daha olumlu sonuçlar ortaya koyabilir. Alıştırma çeşitliliği içerisinde, Yabancı Dil olarak Almanca dersinde çeviri alıştırmaları, çeviri uygulamaları ve tüm bunların sonuçlarının neler getirebileceğine yönelik birtakım değerlendirmelere yer vereceğiz.

[...] Hier werden alle Komponenten der Kultur eines Volkes angesprochen, sei es seine Lebensweise, seien es die Feiertage, sei es der latente religiöse Hintergrund, sei es eine musikalische Bildung, seine historisch gewordene Vergangenheit u.a.. Die Anspielungen erfahren einen Ausdruck in der benutzten Sprache und noch mehr im Stil. (Durusoy 1989: 57).

Dilin kültürel arka alanında yer alan bütün ayrıntılara, çeviri için seçilecek metinlerle ve özellikle kullanılan dille ulaşılabileceğine ilişkin bir değerlendirmeyi yukarıya alıntılıdım.

Yabancı Dil olarak Almanca derslerinde çeviri uygulamalarının olup olmaması sorusuna yönelik bazı farklı görüşlere yukarıda yer verilmişti (Bear, Bihlmeier, Königs, Boey, Levensto, Snell-Hornby). Burada inceleyeceğimiz konu, öğrenciler açısından “Yabancı Dil olarak Almanca” derslerinde kullanılacak çeviri uygulamalarının nasıl değerlendirildiği ve Yabancı Dil olarak Almanca derslerinde ne tür çeviri uygulamalarına yer verilmesi gerektiğidir.

Almanca derslerinde kolayı seçerek, ilgili cümle veya sözcüğün Türkçe karşılığını ifade etmek, öğretmen ve öğrenci açısından en kolay yoldur. Ancak öğretilebilirlik ve öğrenilebilirlik açısından, burada belirtilen yöntem, yabancı dil olarak Almanca derslerinde çeviri uygulamalarına ilişkin en pratik ve en çok kullanılan yöntemdir. Çeviri uygulamalarına, Almanca derslerinde ne ölçüde ve nasıl yer verilmesi gerektiği, uzun zamandır tartışılan bir durumdur; ancak öğretmenin Almanca derslerinde çeviri uygulamalarına yer verip vermemesi, tamamen kendi seçimine bırakılmış bir konudur. Çeviri alıştırmalarının, öğrenmeye ilişkin motivasyonun ve öğrenmenin düzeyine olumlu katkı sağladığını gören öğretmen, derslerinde bu tür uygulamalara ve alıştırmaya tiplerine daha sık yer verecektir. Birey tarafından, anadili haricinde öğrenilen tüm dillerin, anadil ile bağdaştırılarak öğrenildiğinden hareketle, çeviri uygulamalarına birinci veya ikinci yabancı dil Almanca derslerinde yer vermek büyük ihtimalle öğrenmeye olumlu katkı sağlayacaktır. Öğrenci, yapabildiği ve yeniden üretebildiğini çeviri uygulamaları sayesinde

görecek ve çeviri uygulamaları sayesinde ortaya koyduğu yapıları daha sağlam bir şekilde öğrenebilecektir. Her ne kadar, yabancı dil dersinin anadilden yararlanmadan yürütülmesi gerektiği gibi genel bir kanı olsa da, dil öğrenen kişinin bilinçli veya bilinçsiz olarak anadilden yararlandığı görülmektedir. Bu nedenle kaçınılmaz olan, bu süreci metodolojik olarak yönlendirmektir. Anadili ile yabancı dil arasındaki yapısal farklılıklar açıkça ortaya konarak öğrenme süreci olumlu yönde etkilenebilir. Burada; karşılaştırmalı dilbilgisi, yabancı dil öğrenme metotlarıyla birlikte devreye girmek zorundadır. (Araç, 2006:207)

IV.2.3. Yabancı Dil Olarak Almanca Öğrenimine İlişkin Sormaca Çalışması

(Sorular ve Cevaplar)

Yukarıda sözünü ettiğimiz çıkarımlara ulaşmak için yapılan küçük bir sormaca ve sormacaya ilişkin sonuçlar şu şekildedir: Sormaca, Almanca öğrenen 12 öğrenciye uygulanmıştır. Sorulara ilişkin cevaplar, her sorunun altında belirtilmiştir.

1- Almanca derslerini ve Almanca öğrenmeyi seviyor musunuz?

5 Evet, 5 Hayır, 2 Kısmen.

2- Yabancı Dil olarak Almanca derslerinde, öğretmeninizin kullandığı alıştırtma tipleri yeterli mi?

8 Evet, 3 Hayır, 1 Kısmen

3- Yabancı Dil olarak Almanca derslerinde, öğretmeniniz tarafından sözcüğün ya da cümlenin Türkçe karşılığının belirtilmesini uygun buluyor musunuz?

12 Evet.

4- Almanca derslerinde çeviri (Türkçe-Almanca veya Almanca-Türkçe) alıştırtma uygulamalarına yer verilmesini ister miydiniz?

7 Evet, 5 Hayır.

Birçok Almanca Öğretmeni tarafından sıkça tecrübe edilen ve burada da sözünü ettiğimiz durum yine ortaya çıkmakta ve sormacaya katılan öğrencilerden azımsanmayacak bir grubun Almanca dersine karşı olumlu yargı geliştirmedikleri görülmektedir. Kolay öğrenildiği kanısından hareketle bir sözcüğün ya da cümlenin Türkçe karşılığını öğrencilere belirtmek, büyük ihtimalle öğrencilerin işini kolaylaştırmaktadır. Almanca derslerinde çeviri uygulamaları dâhil farklı alıştıırma tiplerine yer vermek, öğrencilerin motivasyonunu sağlamak ve derse olan ilgiyi artırmak için önemli bir durumdur. Böylelikle öğrencinin “Ya yapamazsam, o zaman zayıf not alırım.” düşüncesini yenmesini sağlamak gerekir. Bu önyargıları yıkmak için farklı alıştıırma tipleri ile çalışmak faydalı olacaktır.

Sormacada öğrencilerin verdiği cevapların çeşitliliği, onların istek ve kabiliyetlerinin farklı olmasından kaynaklanmaktadır. Üniversite sınavına girecek bir öğrencinin, sınavda Almanca sorularıyla karşılaşmayacak olması, yabancı dil dersini sevmeyen bir öğrencinin takınacağı tavır, yabancı dil öğrenmeye karşı peşin hüküm geliştirmek olacaktır. Bu nedenle sormacaya katılan öğrencilerin Almanca dersini sadece, geçilmesi gereken bir ders olarak görmesi, işlerini kolaylaştıracak her şeyi olumlu değerlendirmelerine yol açmaktadır (ör. Sözcüklerin anlamının öğretmen tarafından söylenmesi veya yazılıda sorulacak konuların öğretmen tarafından belirtilmesi vb gibi). Sadece 12 öğrencinin katıldığı bir sormaca, doğal olarak genel çıkarımlar yapmaya temel oluşturmaz, ancak bu gibi durumlar her yıl tekrarlandığı için böylesine çıkarımlar yapmanın doğru olacağı gözükmektedir.

V. TÜRKİYE’DE YABANCI DİL OLARAK “ALMANCA”

Çevirinin yabancı dil olarak Almancanın öğretimindeki yeri, Türkiye’deki Milli Eğitime Bakanlığına bağlı okullardaki uygulamalar temelinde Almanca öğretimi için seçilen ders kitaplarında ve bu amaç doğrultusunda uygulanan yöntem, yaklaşımlar dâhilinde aşağıda açıklanmaya çalışılmıştır.

Ülkemizde, 2004-2005 öğretim yılından itibaren uygulanmaya başlanan sistemle birlikte, Anadolu Liselerinin tümünde “İkinci Yabancı Dil” dersi zorunlu ders haline getirilmiştir. Ülkemiz genelinde okutulan ikinci yabancı dil derslerinde de Almanca en çok tercih edilen dildir (Genç, 2004). Bu amaç paralelinde de, Almanca ders kitapları ve Almanca Öğretim Programları yeniden değerlendirilmiştir.

Milli Eğitim Bakanlığına bağlı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı tarafından belirlenip, okullarda kullanılması tavsiye edilen Almanca ders kitapları ve seviyeleri aşağıdaki tabloda belirtilmiştir.

İlköğretim Okulları Birinci ve İkinci Yabancı Dil Almanca Dersleri için:

Ders Kitabının Adı	Kullanıldığı Sınıf Seviyesi
Hallo Kinder 4	İlköğretim 4.Sınıf
Hallo Kinder 5	İlköğretim 5.Sınıf
Lern Mit Uns 1	İlköğretim 6.Sınıf
Tern Mit Uns 2	İlköğretim 7.Sınıf
Lern Mit Uns 3	İlköğretim 8.Sınıf

Ortaöğretim Okulları Birinci ve İkinci Yabancı Dil Almanca Dersleri için:

Ders Kitabının Adı	Kullanıldığı Sınıf Seviyesi
MEB Almanca Lise Ders Kitabı 1	Lise 1 (1 .Yabancı Dil)
MEB Almanca Lise Ders Kitabı 2	Lise 2 (1 .Yabancı Dil)
MEB Almanca Lise Ders Kitabı 3	Lise 3 (1 .Yabancı Dil)
MEB Almanca Lise Ders Kitabı 4	Lise 4 (1 .Yabancı Dil)
Hazırlık Sınıfı Bulunan Ortaöğretim Kurumları İkinci Yabancı Dil Almanca <i>Hier Sind Wir</i> Ders Kitabı (A1 Düzeyi)	Hazırlık sınıfı bulunan ortaöğretim kurumları
İkinci Yabancı Dil Almanca Ders Kitabı <i>Hier Sind Wir</i> (A1 Düzeyi)	Seçmeli veya 2.Yabancı Dil Dersleri Lise 2
İkinci Yabancı Dil Almanca Ders Kitabı <i>Hier Sind Wir</i> (A1 Düzeyi)	Seçmeli veya 2.Yabancı Dil Dersleri Lise 3
İkinci Yabancı Dil Almanca Ders Kitabı <i>Hier Sind Wir</i> (A1 Düzeyi)	Seçmeli veya 2.Yabancı Dil Dersleri Lise 4

MEB Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı tarafından belirlenerek, MEB Yayınlar Dairesi Başkanlığınca 2008-2009 Eğitim-Öğretim yılında okutulmak üzere tespit edilen den kitabı listesi.

Yukarıdaki tablolarda, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından hangi sınıf düzeyinde hangi ders kitabının kullanılacağını belirlenmiştir. Milli Eğitim Temel Kanununda belirtilen temel esaslarla çelişmemesi halinde farklı ders kitapları da başvuru kaynağı veya yardımcı kaynak olarak kullanılabilir. Bu durum öğretmenler ve öğrenciler açısından

değerlendirildiğinde farklı sonuçlar göz önüne serilmektedir. Öğrencilere kitapları devlet tarafından ücretsiz olarak dağıtmakta ve öğrencilerin sosyal-ahlakî gelişimleri açısından Türk geleneklerine uygun şekilde hazırlanmış kitaplar ile ders işlenmektedir. Öğretmenler ise her yıl farklı programlara göre farklı ders kitabını seçmek zorunda kalmayacak, her yıl belirlenen ve bakanlık tarafından gönderilen kitaplar ile ders yapacaktır. Ancak öğretmenlerin burada yaşayacağı en temel sorun; neyi, nasıl, ne zaman öğreteceklerinin önceden belirlenmiş olmasıdır. Öğrencilerin hazır-bulunmuşluk düzeyi, yabancı dil öğrenmeye karşı olan tutumu, yaşı, cinsiyeti, ilgi alanları pek göz önüne alınmadan hazırlanan yönergeler öğretmenlerin öğrenciyi motive etmek açısından kimi zaman farklı yöntemler denemesine yol açmaktadır. Bu doğrultuda Millî Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanarak Almanca derslerinin nasıl işleneceğine ilişkin yönlendirici düzenlemeler, “Ortaöğretim Kurumları Haftalık Ders Çizelgelerinde Yer Alan Derslerin Uygulanışına Yönelik Açıklamalar” adlı tebliğde Almanca öğretiminin esasları ve bu esasların dayandığı programlar şu şekilde belirlenmiştir.

Genel Liselerde;

9. Sınıf Yabancı Dil dersinde;

Almanca Dersinde; Talim ve Terbiye Kurulu’nun 10.05.1973 tarih ve 380 sayılı Kararı ile kabul edilen Lise Yabancı Dil 1 (Almanca) dersi öğretim programı uygulanır.

10. Sınıf Yabancı Dil dersinde;

Almanca dersinde; Talim ve Terbiye Kurulu’nun 10.05.1973 tarih ve 380 sayılı Kararı ile kabul edilen Lise Yabancı Dil 2 (Almanca) Dersi Öğretim Programı uygulanır.

Anadolu Liseleri ve Anadolu Öğretmen Liselerinde;

Yabancı Dil (Almanca) dersinde; Talim ve Terbiye Kurulu'nun 01.09.1993

tarikh ve 411 sayılı Kararı ile kabul edilen Anadolu Liseleri Yabancı Dil I

(Almanca) Dersi Öğretim Programının;

9. Sınıflarda;

I - Angaben zur Person, [Kişiyeye özgü bilgiler] II - Schule, [Okul] III - Familie [Aile], IV - Essen und trinken [Yeme-içme], V - Freizeit [Boşzaman], VI - Wohnen [İkamet etme], VII - Fremdsprachen [Yabancı Diller]

10. Sınıflarda;

I - Reise / Erholung [Gezi / Dinlenme], II - Wetter / Klima [Hava Durumu / İklim], III - Institutionen [Kurumlar], IV - Gesundheit / Krankheit [Sağlık / Hastalık], V - Beruf [Meslek], VI - Erziehung / Schule [Eğitim-öğretim/ Okul], VII - Menschen / Ihre Lebensweisen [İnsanlar/ İnsanların Yaşam Alışkanlıkları]

11. Sınıflarda;

I - Schüler / Schultag [Öğrenciler / Okul günü], II - Alltagssituationen [Günlük işler], III - Beziehungen zwischen Generationen [Kuşaklararası İlişkiler], IV - Lektüren / Sachtexte [Okuma Parçaları], V - Gesprächsführung [Görüşme]
VI - Textproduktion [Metin üretimi]

12. Sınıflarda;

I - Gesprächsführung (Fortsetzung) [Görüşme/ Sözel Dil Kullanımı], II - Elektronische Medien [Elektronik Kitle İletişim Araçları] (Bilgisayar ve internet konuları da eklenmelidir), III - Umwelt [Çevre], IV - Lektüre [Edebi Metinler] (literarische Texte) konuları ders malzemesi olarak uygulanır. “Atatürk” ve “Beziehungen BRD/Türkei” [Atatürk ve Türkiye- Almanya İlişkileri] konuları zümre öğretmenler kurulu tarafından belirtilen ünite ve zamanlarda, her sınıf seviyesinde verilmelidir.

İkinci Yabancı Dil dersinde; Almanca dersinde; Talim ve Terbiye Kurulu'nun 17.07.2006 tarih ve 316 sayılı Kararı ile kabul edilen öğretim programı uygulanır.

Yukarıda neyin, nasıl, ne zaman okutulacağına belirlenmesinin yanı sıra okullarda Almanca öğretimi açısından yaşanan en temel sorun; Almanca dersi için ayrılan, ders saatinin yetersizliğidir. Yabancı dil öğretiminde belli bir yoğunlukta ders görülmediğinde, ilgili dil eşliğini geçmenin olanaksızlığı, yabancı dil didaktiği alanında bilinen bir gerçeklik olarak kabul edilir. Birinci yabancı dil olarak Almanca programı uygulayan bazı Anadolu liseleri dışında kalan okullarda, Almanca dersi ikinci yabancı dil veya seçmeli yabancı dil derslerinde okutulmaktadır. Hem *ikinci yabancı dil* hem de *seçmeli yabancı dil Almanca* derslerinin ders saat sayısı haftada sadece iki ders saati olup dil öğreniminde zamanın ne kadar gerekli olduğu göz önünde bulundurulursa en temel sıkıntının ders saati konusunda yaşandığının altı özellikle çizilmelidir. Bakanlık tarafından ders saat sayısına göre okullarda kaç öğretmenin görev yapabileceğinin belirlenmesi nedeniyle de Almanca öğretmeni istihdamı da başka bir sorun olarak öne çıkmaktadır. 2005 yılında MEB tarafından yapılan bir düzenlemeyle ikinci yabancı dil dersleri Anadolu liselerinde zorunlu ders halini almış, İkinci Yabancı Dil Almanca dersini okutan Anadolu

liselerinde Almanca öğrenen öğrenci ve bu kurumlarda görevlendirilen Almanca öğretmenlerinin sayısında son yıllarda belirgin bir artış olmuştur. Bu durum, Almancanın Türkiye’de ikinci yabancı dil olarak yerleşmesi ve çok sayıda okulda tercih edilmesinin de koşullarını oluşturmuştur.

V.1. Yabancı Dil Olarak Almanca Ders Kitaplarında Çeviri

“Yabancı Dil olarak Almanca” derslerinde çeviri uygulamalarının, etkin dil öğretimini desteklemesi konusunda olumlu yaklaşımlar temel alındığında, özellikle Almanya dışında Almanca öğrenenlerin öğrenme sürecine olumlu katkı yaptığı bulgulanabilir.

...Seleskovitch (1985:162-165) suggests that teaching a language is to teach stable elements of that language, to teach how to translate is to enable learners to comprehend that most of the equivalents in text context are unique. Moreover, teaching a foreign language by translation leads the learners to discover the unexpected and striking aspects of the foreign language. If the purpose is to teach a foreign language, the content of the course needs to be designed by regarding the main focus of the language learnt. Because the differences between the target and the native languages can enchant learners and then it would be possible, by breaking the prejudices, to turn towards the nature of the language by comprehending its form, narrative style, strangeness and qualifications. On the other hand, learners are also expected to have background information about the subject that will be taught. It would be futile if learner does not know some specific issues about the culture of the target language. Therefore learners can learn how to collect data and how to make research on the related topics in order to defeat some complexities.” (Seleskovitch 1985: 162).

Seleskovitch’e göre, yabancı dil dersinde çeviri uygulamaları; öğrencinin ulaştığı yabancı dil bilgisi düzeyine göre yapılmalıdır. Lise sonuna kadar düzgü çevirinin uygun olduğu, üniversitede ise çevirinin ağırlık kazanması gerektiği söylenebilir. Bu durum ise üniversitede anadiline ve anadilinden yapılan çeviri alıştırmalarındaki karmaşanın, belirsizliklerin ortadan kaldırılmasını gerektirir. Amaç, dilleri çeviri

aracılığıyla mı, yoksa çeviriyi diller aracılığıyla mı öğretmektir? ... Bir dili öğretmek, o dilin değişmeyen öğelerini öğretmektir; çeviri yapmayı öğretmek, metin bağlamındaki karşılıkların birçoğunun özgün olduğunu öğrencinin anlamasını sağlamaktır; çeviri aracılığıyla yabancı dil öğretmekse, özgün karşılıklar yoluyla yabancı dilin beklenmedik, çarpıcı yönlerini keşfettirmektir. Burada, yabancı dil derslerinde çevirinin nerede, ne zaman ve ne ölçüde uygulanması gerektiğini açıklanmaktadır. Bu doğrultuda, öğrencilerin çeviri yardımıyla; yeni yapılar, sözcükler ve kullanışlar öğrenmeleri, çeviri çalışmalarının gerekliliğini ifade etmektedir.

“Yabancı Dil Olarak Almanca” ders kitabı olarak yazılan ve Almanya’da basılan bazı kitaplar, bu kitaplardaki konuların ve alıştırmaların hangi tür ve şekillerde kullanıldıkları ve kullanım nedenleri ile inceleyeceğimiz kitaplarda çeviri etkinliklerine yer verilip verilemediğini inceleyeceğiz.

Becker (1987:124); öğrenme koşullarının; güdümsel, duyuşsal, psiko-motor, kültürel, dilsel, bilişsel, sosyal, yapısal ve aileye bağlı olarak oluştuğunu öne sürmektedir. Bu nedenle öğrencilerin fiziksel, sosyal ve bilişsel özellikleri onların motivasyon seviyesini artıracadığından, öğrencilerin ilgi ve tutumlarına uygun ders kitabı seçimi ve bu uygunlukta alıştırmalar yapılması gerekmektedir. Aşağıdaki bölümde, Almanya’da en son yayımlanan ve rastgele seçilen bazı Almanca ders kitapları incelenecektir.

STUDIO D, Alman Cornelsen Yayınevi tarafından hazırlanan kitap *Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Programı (ADÖÇ)* bağlamında orta yaş ve yetişkin gruplar için hazırlanmıştır. B1 düzeyinde Almanca öğrenmeyi öngören, 5 ciltlik bir seri olarak hazırlanmıştır

Ders kitabı, alıştırma kitabı, CD ve videoları, internet destekli alıştırma uygulamaları bulunan kitap, tek dilli olarak yazılmış ve alıştırma tipleri arasında çeviriye yer vermemiştir. Mersin Üniversitesi Çeviri Bölümü Hazırlık programı öğrencileri 2009-2010

yılı için

bu kitabı kullanmaktadırlar.

Pluspunkt Deutsch - Der Integrationskurs Deutsch als Zweitsprache [İkinci Dil olarak Almanca Uyum Kursu ders kitabı]

Alman Cornelsen yayınevi tarafından hazırlanan *Pluspunkt Deutsch* isimli kitap, özellikle Almanca öğrenen göçmenler ve toplumsal uyum soruna yaşayanlara, yeni yasal düzenlemelere koşut, gerekli olan Almanca öğretmek için hazırlanan bir ders kitabıdır.

Ders kitabı, alıştırma kitabı, CD ve videoları, internet destekli alıştırma uygulamaları bulunan Almancanın dışında başka dillere yer verilmeyen bir ders kitabı olarak hazırlanmış ve alıştırma tipleri arasında çeviriye yer verilmemiştir.

Schritte international 1

Alman Hueber Yayınevi tarafından, yetişkinlere Almanca öğretmek için, hazırlanmış olan bu ders kitabı, alıştırmalar kitabı, CD ve videoları, internet destekli alıştırmalar uygulamaları sunmaktadır.

Çeviri alıştırmalarına yer vermeyen bu kitapta; Arapça, İspanyolca, İngilizce Portekizce, Lehçe, Slovence, Slovakca, Çekce. Japonca. İsveççe, Korece ve Fransızca sözlükçe yer almaktadır. Bu kitap da yine *Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Programı (ADÖÇ)* bağlamında öngörülen düzenlemeler doğrultusunda hazırlanmıştır

PASSWORD DEUTSCH

Klett Yayınevi tarafından, *Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Programı (ADÖÇ)* bağlamında öngörülen düzenlemeler doğrultusunda hazırlanmış Yabancı Dil olarak Almanca ders kitabıdır. PASSWORD DEUTSCH içinde Almanca-Türkçe sözlükçe bulunmaktadır. Kitapta çeviri uygulamalarına yer verilmemiştir.

Lektion 1

Guten Tag

1	hören , hört, hat gehört sprechen , spricht, hat gesprochen lesen , liest, hat gelesen schreiben , schreibt, hat geschrieben die Sprache , -n viele wo Deutsch (Sprache) markieren , markiert, hat markiert bitte	 	Bitte hören Sie. Sprechen Sie bitte. Lesen Sie bitte. Bitte schreiben Sie.	 	dinlemek, işitmek konuşmak okumak yazmak lisan, dil birçok nerede Almanca (lisan) işaretlemek lütfen
2	der Tag , -e gut der Morgen , - der Abend , -e		Guten Tag! Guten Morgen! Guten Abend!		gün iyi sabah akşam

formell

Guten Tag!
Guten Morgen!
Guten Abend!
Auf Wiedersehen!

informell

Hallo!
Tschüs!
Wiedersehen!

3	wie heißen , heißt, hat geheißen	Wie heißen Sie bitte? Ich heiße Philipp.	ne, nasıl adlandırmak
---	---	---	--------------------------

Wer? Wie? Was?

Almanya'da Gilde Yayınevi tarafından hazırlanan bu kitap, çocuklara yönelik Almanca öğretiminde kullanılmak üzere hazırlanmıştır. Ders kitabı, alıştırmaları kitabı, CD ve videoları, internet destekli alıştırmaları uygulamaları sunmaktadır. Kitapta çeviri alıştırmalarına yer verilmemektedir.

Yukarıda incelediğimiz kitapların hepsi, tek dilli (Almanca) yazılmış kitaplardır. Bu kitaplar Almanya'dan tüm dünya ülkelerine ihraç edilerek Almanca ders kitabı olarak dünya genelinde kullanılmaktadır. Bu kitaplarda çeviri etkinlikleri yer almamaktadır. Çeviri uygulamalarının bu kitaplarda yer almamasının nedenleri şu şekilde özetlenebilir:

Bir çeviri tekniği olarak sözcük sözcüğe çeviri hata riskini artırır; bu nedenle kelime veya cümlelerin anlamlarının çevrilmesini önceleyen bir tekniğin uygulanması düşünülebilir. Böyle bir teknikle yabancı dil öğrenmede çeviri uygulamaları, söz konusu

dilin derin yapısının öğrenilmesine katkı yapabilir. Kùltürlerarası iletişim yaklaşıma göre hazırlanan ders içeriklerinde kullanılacak çeviri alıştırmaları; sadece ilgili dilsel etkinliklerin yerleşmesine katkı yapacak, öğrenen kişinin anadilinde kurgulayacağı iletişim durumlarının etkinleşmesine ve öğrendiği yabancı dildeki farklılıkları algılamasına doğrudan etki yapacaktır.

Çeviri alıştırmalarında öğrenci grubunun yaş grubu, cinsiyeti ve farklı bilişsel düzeylerinin varlığından hareketle bilinçle düzenlenmelidir.

Hazırlanan ders kitapları daha çok Almanya'da yaşayacak ve iletişim gereksinimlerini karşılamayı öngören bir yaklaşımla hazırlanmıştır. Almanya'da yaşamayı tercih etmiş evlilik vb. aile birleşmelerinde, yasal düzenlemeyle belli bir düzeyde Almanca bilgisi öngörüldüğü için, toplumsal uyumu kolaylaştırıcı, dilsel becerinin yeterliliği söz konusudur. Kitaplar da bu gereksinimleri karşılamayı ve belli bir düzeyde Almanca bilgisini oluşturmayı amaçlamaktadır. Öğrenci, öğrendiği dili, yaşam ortamında kullanma olanağı ile birlikte düşünülmüştür. Kitaplarda çeviri alıştırmalarının yer almaması böyle bir anlayışın ürünü olabilir.

Yabancı dil dersini (Almanca) anadilinden soyutlamanın bir diğer nedeni de öğrenilen dilin telaffuzuna öğrencileri daha kolay alıştırmak ve buna yönelik kulak doygunluğuna öğrencileri erıştirmektir. Sadece çeviri yardımı ile yabancı dil dersi işlemek, farklı alıştırma tiplerinden öğrenciyi yoksun bırakacağı için öğrenme hızını ve seviyesini de etkileyecektir. Öğrenci grubunun hedef ve beklentilerine göre derste çeşitli alıştırma tiplerinin kullanılması (çeviri alıştırmaları dahil) daha faydalı olacaktır.

Kitapların, *Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Programı* (ADÖÇ) ölçütlerine göre hazırlanması da bu kitaplarda çeviri alıştırmalarına yer verilmemesinin bir diğer nedeni olarak da görülebilir.

V.2. Türkiye’de Yabancı Dil olarak Almanca Ders Kitapları ve Çeviri

Genç (2002:75), yabancı dil ders kitaplarının seçiminden bahsederken Türk Milli Eğitim Sisteminin genel ilkeleri doğrultusunda, öğretim plânına, öğrenciye, öğrenme-öğretmen ortamına uygunluk gibi başlıkları gözler önüne sermiştir. Bu doğrultuda Yabancı Dil olarak Almanca derslerinde öğretmenler; okulun, dersin, sınıfın, içeriğin kapsam ve amaçları doğrultusunda Almanca dersinde “dilini işlevlerini, konularını, dilbilgisini sözcük bilgisini ve alıştırmaları hedef gruba göre düzenleme” olanağına sahip olacak ve bunları yaparken de, hem hedef dilden anadiline hem de anadilinden hedef dile doğru yapılabilecek çeviri alıştırmalarına zemin hazırlamış olacaktır.

Ülkemiz okullarında yaygın olarak öğretilen yabancı diller arasında, İngilizcenin ardından İkinci sırada Almanca yer almaktadır. Almanca genelde ikinci yabancı dil olarak öğretilirken ülkemiz genelindeki bazı Anadolu Liselerinde ve Anadolu Turizm ve Otelcilik Liselerinde ve az sayıdaki ilköğretim okulunda birinci yabancı dil olarak okutulmaktadır. Bu yoğunlukta öğretilen Almancaya özgü öğretim materyalleri de aynı doğrultuda çeşitlilik göstermekte, Almanca dersleri gerek yurt dışı; gerek yurt içi kaynaklı ders araç-gereçleri ile desteklenmektedir. 2006-2007 eğitim öğretim yılından itibaren ülkemizdeki ilköğretim okullarında, 2007-2008 eğitim öğretim yılından itibaren de hem ilköğretim hem ortaöğretim okullarında ders kitapları Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) tarafında bedelsiz olarak öğrencilere dağıtılmaktadır.

Kitaplar, bakanlığın belirlediği kitaplar dışında, her yıl. Milli Eğitim Bakanlığına bağlı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı (TTKB) tarafından kontrol edildikten sonra MEB’e bağlı okullara dağıtılmasına ve bu okullarda kullanılmasına izin verilmektedir. Okullarda işlenmekte olan Almanca dersleri için Milli Eğitim Bakanlığı, ilköğretim ve ortaöğretim okullarında kullanılmak üzere, iki farklı okul türü için Almanca

ders kitapları hazırlatmıştır. Bu kitaplardan ilköğretim okullarında kullanılan “Hallo Kinder ve Lern mit uns”, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından belirlenen komisyon üyelerince hazırlanmaktadır. Ortaöğretim okullarında kullanılmak üzere hazırlananı ise “Hier sind wir” adlı Almanca ders kitabıdır. Bu bölümde, yukarıda sözünü ettiğimiz “Hier sind wir” adlı kitapta çevirinin yer alıp almadığı, yer alıyorsa ne ölçüde, yer almıyorsa neden yer almadığı konuları üzerinde duracağız.

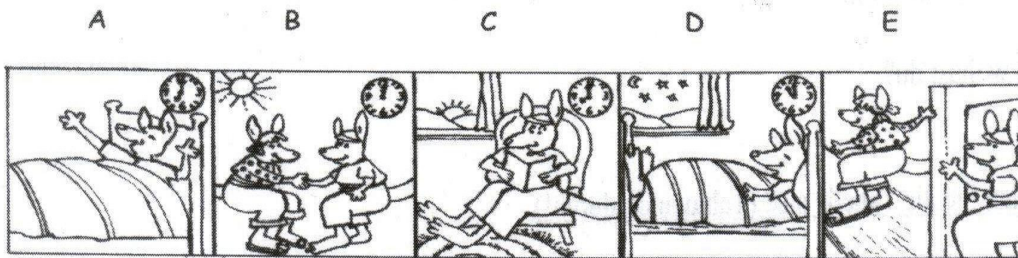
Bilindiği gibi, bir yabancı dil öğretim kitabının hazırlanması oldukça uzun bir emek ve işgücü gerektiren bir konudur. Bir kitap hazırlanırken, çok farklı çalışanların dışında, en önemli konumda bulunan kişiler, şüphesiz o kitabın yazarı veya yazarları ile kitabın hazırlanmasına danışmanlık eden bilim kişileridir. İlgili ders kitabının neleri kapsayacağı, hangi açıklama, örnekleme ve alıştıırma tiplerinin ne ölçüde, ne sıklıkla ve nasıl kullanılacağını belirleyen kişiler olan yazarlar ve danışmanlar, özellikle bilimsel verilerden hareketle ve kitaba kaynaklık ettiği düşünülen öğrenme felsefesi temelli yöntem veya yöntemlerden yola çıkarak, örnekleme ve alıştıırma tipleri ile ilgili neyin, ne kadar ve nasıl kullanılacağını belirlenmektedir. Bir yabancı dil ders kitabı hazırlanırken, ilgili kitabın temelini oluşturan konu, hangi yabancı dil öğretim yöntemi üzerine o kitabın inşa edileceği hususu oldukça önemlidir.

Türkiye’de öncelikli yabancı dil olarak İngilizce okutulmaktadır; ardından Almanca ikinci sırada okutulan yabancı dil olarak göze çarpmaktadır. Türkiye genelinde bulunan yaklaşık 30 kadar Anadolu ve Anadolu turizm ve otelcilik meslek lisesi haricindeki okullar haricinde, Almanca ikinci yabancı dil dersi olarak öğretilmektedir.

İnceleyeceğimiz kitap, ortaöğretim kurumlarında kullanılan "Hier Sind Wir A1" adlı ders kitabı. Milli Eğitim Bakanlığı tarafından Sema Göznek, Oya Pıtraklı ve Elfriede Spangenberg'e hazırlatılan kitap, genelde Almanca ağırlıklı, kültürlerarası iletişim yaklaşımı doğrultusunda hazırlanmıştır. Kitapta birkaç çeviri alıştıırması göze

çarpmaktadır. Söz konusu alıştırmalardan örnek bir bölüm buraya alıntılanmıştır. Kitaptan alınan aşağıdaki sayfadaki alıştırma, Almanca-İngilizce dil çiftine ait bir alıştırmadır. Çeviri alıştırmasının bu şekilde anadili ile hedef dil arasında değil de, iki yabancı dil çifti arasında verilmesi ile gerek öğrenilenin pekişmesi, gerekse de daha önce öğrenilmiş yabancı dile ait bilgilerin kullanılması amaçlanarak, kalıcı bir öğrenme durumu hedeflenmiştir.

8. Was sagst du?

Guten Morgen!

Wie heißt das in anderen Sprachen?

- A.,
- B.,
- C.,
- D.,
- E.,

9. Welche Wörter sind im Englischen ähnlich?

Achte auf die richtige Aussprache!

Deutsch	Englisch	Aussprache	
		ähnlich?	anders?
• Name	• <i>name</i>		X
• ich	•		
• mein	•		
• alt	•		
• vierzehn	•		

10. Welche deutsche und englische Sätze passen zusammen?

a. Ich wohne in Ankara.	1. I am Tim.
b. Mein Name ist Eda.	2. I am fifteen.
c. Ich bin vierzehn.	3. I live in Istanbul.
d. Ich bin Tanja.	4. My name is Sami.

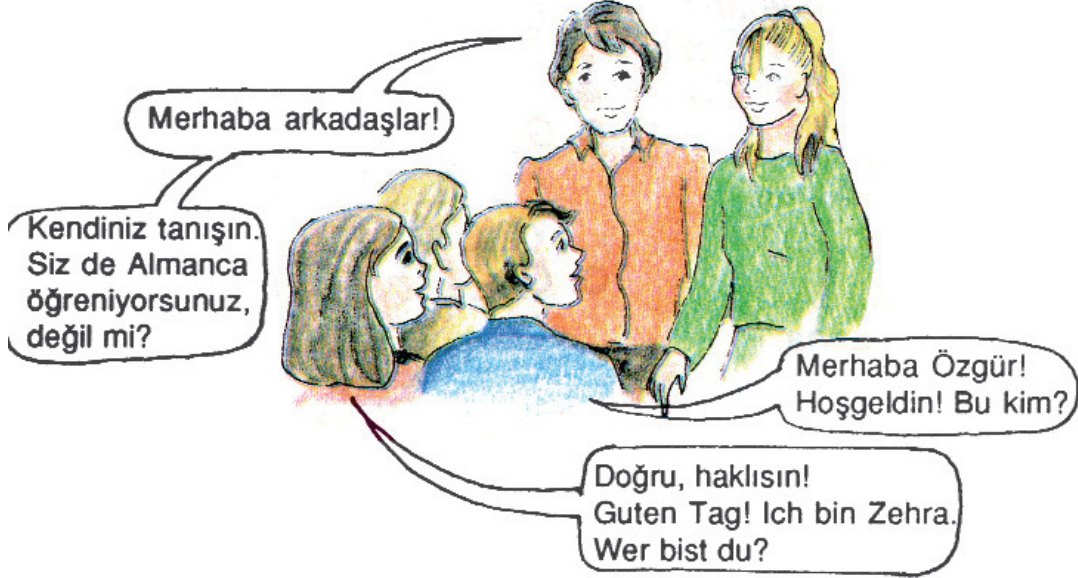
a	
b	
c	
d	

Türkiye’de yabancı dil olarak Almanca derslerinde kullanılan, bir diğer Almanca ders kitabı da; Açıköğretim lisesi Almanca derslerinde kullanılmak üzere Milli Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlatılan “Açıköğretim Lisesi Almanca 1” adlı ders kitabıdır. Bu bölümde bu kitabı inceleyeceğiz.

İlgili ders kitabında açıklamalar ve yönlendirmeler için Türkçe-Almanca dil çiftinden sık sık yararlanılmıştır. Kitabın ön sözünde kitaba ve kitabın kullanımına ilişkin birtakım açıklamalar da mevcuttur. Bu ders kitabını incelememizin nedeni, ülkemiz okullarında okutulan Almanca ders kitapları arasında iki dilli yazılmış tek kitap olmasıdır. Kitabın bu şekilde yazılmasının temel nedeni, açık öğretim kurumunda kullanılacak olmasıdır. Bir diğer ifade ile derse rehberlik edecek öğretmenin ve sınıf ortamının bulunmamasıdır. Öğrencilerin daha kolay anlaması amacıyla Türkçe açıklamalardan sıklıkla faydalanılmış ve öğrencilere öğrenmelerini kolaylaştırmak amacı ile yol gösterilmeye çalışılmıştır. Burada tartışılması gereken bir diğer konu ise, Almanca-Türkçe dil çiftinin sadece açıklamalar kısmında kullanılmasıdır. Kitabın önsözünde de belirtildiği üzere, öğrenciler karşılaştıkları yabancı sözcüklerin anlamını öğrenmek için mutlaka kapsamlı bir sözlüğe ihtiyaç duyacaklardır. Bu ihtiyacın giderilmesine yönelik ders kitabının sonunda bir sözlüğe yer verilebilirdi ama kitabı oluşturanların tercihi sadece alıştırmaların açıklanması yönünde gelişmiş ve Türkçe-Almanca açıklamalı alıştırmalara yer verilmiştir. Açıklamaların ve yönlendirmelerin çift dilli yapılırken, alıştırmalarda geçen sözcüklerin Türkçe olarak açıklanmaması veya bu yönde bir açıklanmaya gerek duyulmaması eksiklik olarak değerlendirilebilir. Görselleştirmeler ve diyaloglar kitaba renk katmış ve öğrenme hızına olumlu yönde katkıda bulunmuştur. Her ünitenin (Lektion) sonunda yer alan “Grammatik” (Dilbilgisi) bölümünde de Almanca Dilbilgisi konularını anlatmak amacıyla Türkçe açıklamalardan yararlanılmıştır. Bu kısımda sözcüklerin özellikle de kavramların; hem Türkçe hem de Almanca olarak açıklanması, yabancı dil öğretiminde çeviriden faydalanmak olarak değerlendirilebilir. İlerleyen sayfalarda, burada

A Ich heiÙe Lena.

Özgür, ailesi ile birlikte Almanya'da, Halle kentinde oturmaktadır. Yaz tatilini geçirmek üzere Türkiye'ye, daha önce kararlaştırdıkları gibi bir tatil kampında buluşmak üzere Antalya'ya gelirler. Özgür'ün arkadaşlarına bir de sürprizi vardır:

Yukarıda görüldüğü gibi Almanca'da tanışmanın en çok kullanılan iki şekli vardır:

- Ich bin Stefan.
- Ich heiÙe Gökhan.

Eğer birinin adını doğrudan öğrenmek istersek şu iki soru cümlesinden birini kullanırız.

- Wer bist du? ○ Ich bin Stefan.
- Wie heißt du? ○ Ich heiÙe Gökhan.

LEKTION 1

Übungen

Ü1 Buchstabiere bittel! (Bu harflerle başlayan kelimeler yaz!)
Z- Zehra. W-
S- I -
L- B-
G- H-
Ö- D-
E- T-
A- F-
V- N-

Ü2 ● W_ w_ _st du, Stefan?

○ I_ w_ _e in Halle.

U_ _u?

● I_ w_ _ _ _ _ Ankara.

Ü3 ● Woher komm_ _ du, Stefan?

○ _ _ _ komm_ aus Bentheim.

U_ _ _ ? W_ _ _ _ k_ _ _ _ _ ?

● _ _ _ _ _ _ _ _ Giresun.

● Und schreibe ähnliche Dialoge für Gökhan und Lena ins Heft.
(Aynı diyalogları Gökhan ve Lena için defterine yaz!)

Ü4 ● W_ a_ b_ _ d_, Stefan?

○ I_ b_ 15 J_ _ _ a_ _.

U_ _ _ ?

● I_ b_ 16 _ _ _ _ _ _ _ _

Ü5 ● W_ h_ _ _ _ d_ ?

○ I_ _ _ _ _ Zehra.

● W_ w_ _ _ _ _ ?

○ _ _ _ _ _ _ _ _ Ankara.

● W_ _ _ _ k_ _ _ _ _ _ ?

○ _ _ _ _ _ _ _ _ Giresun.

● _ _ _ _ _ _ _ _ ?

○ _ _ _ _ _ 16 _ _ _ _ _ _ _ _

● Und schreibe ähnliche Dialoge für Gökhan und Lena ins Heft.
(Aynı diyalogları Gökhan ve Lena için defterine yaz!)

LEKTION 1

B Ich komme aus Bentheim.

Şimdi arkadaşlarımızı bir harita yardımı ile daha yakından tanımaya çalışalım. Sırasıyla arkadaşlarımızın memleketini, oturdukları yeri ve kaç yaşında olduklarını öğrenelim.

Woman's questions:

- Du, Stefan! Woher kommst du?
- Und wo wohnst du?
- Wie alt bist du?

Man's answers:

- Ich komme aus Deutschland, aus Bentheim.
- Ich wohne in Halle.
- Ich bin fünfzehn Jahre alt. Und du, Zehra?

Map labels: KIEL, ROSTOCK, MIAHRUB, BREMEN, HANNOVER, BERLIN, ESSEN, KASSEL, LEIPZIG, DRESDEN, BOCHUM, WEIMAR, FRANKFURT, MÜNCHEN, STUTGART, NÜRNBERG.

Aynı bilgileri Stefan da merak etmektedir. Bakalım Zehra hangi yanıtları verecek?

- Ich komme aus Giresun.
- Ich wohne in Ankara.
- Ich bin sechzehn Jahre alt.

Diğer arkadaşlarımızı tanımak için biraz da sayı öğrenelim:

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
eins	zwei	drei	vier	fünf	sechs	sieben	acht	neun	zehn	elf	zwölf
13	14	15	16	17	18	19	20				
dreizehn	vierzehn	fünfzehn	sechzehn	siebzehn	achtzehn	neunzehn	zwanzig				

☒ Woher kommst du?	☐ Ich komme aus
☒ Wo wohnst du?	☐ Ich wohne in
☒ Wie alt bist du?	☐ Ich bin 15 Jahre alt.

G 5 Sıfatlar (Adjektive)

Sıfatlar nesnelerin veya kişilerin niteliklerini belirten sözcüklerdir. 'groß, klein, schön, grün' gibi. Sıfatlar Almanca'da niteliğini belirttikleri ismin bulunduğu cümlede bağlı bulunduğu isimden sonra yer aldıkları gibi ismin önünde de yer alırlar.

Örnek: "Die Kerze ist **groß** und **dick**."

"Eine **große** und **dicke** Kerze."

İkinci örnek cümlede görüldüğü gibi sıfat isimden önce geliyorsa "Attribut" adını alır. Attributları daha ilerde ayrıca inceleyeceğiz.

G 6 Akkusativ

Daha önce her ismin bir artikeli olduğunu ve isimlerin kendine ait olan bu artikeller yardımı ile cümle içerisinde kullanıldıklarını öğrenmiştik. Bir Artikelin sözlükte bulunduğu veya özne olarak kullanıldığı hale "Nominativ" (yalın hal) diyoruz. Şimdi de Akkusativ hali öğrenelim.

Nominativ		Akkusativ	
bestimmt	unbestimmt	bestimmt	unbestimmt
der	ein	den	einen
die	eine	die	eine
das	ein	das	ein
die(Pl.)	-	die(Pl.)	-

Nominativ

der/ein Sonnenschirm
die/eine Sonnenbrille
das/ein Zelt
Bücher

Akkusativ

Wir brauchen einen Sonnenschirm.
Lena kauft eine Sonnenbrille.
Wir haben kein Zelt.
Mein Bruder liest Bücher.

Hatırlatma: Bunlar ve artikeli ile birlikte kullanılan benzer isimleri cümle içerisinde olumsuz yapmak istediğimizde 'nicht' olumsuz sözcüğünü kullanmak yerine doğrudan doğruya (nicht ein/e) anlamına gelen 'kein/e' sözcüğünü kullanırız.

Örnek: Wir brauchen **keinen** Sonnenschirm.
keine Sonnenbrille.
kein Zelt.
keine Bücher.

Aynı kural ismin daha önce belirttiğimiz Nominativ hali için olduğu gibi, bundan sonra öğreneceğimiz Dativ ve Genitiv halleri için de geçerlidir.

Hatırlatma: Her ne kadar "Akkusativ" Türkçe'ye 'i-' hali; "Dativ" de 'e-' hali olarak çevrilse de bu kural her zaman için geçerli değildir. Bu nedenle olaya 'i-' hali, 'e-' hali olarak bakmak yerine, herhangi bir hatalı kullanıma yer vermemek için 'Akkusativ' veya 'Dativ' olarak bakmak daha doğrudur.

V.3. Mersin'deki Okullarda Yabancı Dil Olarak Almanca

Yabancı Dil olarak Almanca dersinin uygulanma biçimlerine ilişkin veri oluşturmak için, Mersin il merkezinde görevli liselerde görevli Almanca öğretmenlerine yönelik bir sormaca çalışması gerçekleştirildi. Almanca öğretmenlerinin ders uygulamalarında çeviriyi bir araç olarak kullanılıp kullanmadıklarına ilişkin sormacaya ait sorular ve alınan yanıtlar aşağıda değerlendirilmiştir.

Çalışmaya ilişkin verilen cevaplar ve çalışma sonucu tespit edilen bulgular şu şekildedir.

Sormacaya katılan öğretmen sayısı: 15

Sormaca Soruları ve Yanıtlar

Öğrenci grubunuzu tanıtır ve tanımlar mısınız?

14 Öğretmen; öğrenci grubunu 16,17 ve 18 yaşlarından oluşan Lise 2. 3. ve 4. sınıf öğrencisi olarak tanımlarken; 1 öğretmen (Yabancı Dil Kursunda Çalışıyor) öğrencilerini farklı yaş gruplarına dağıtmış, Almanya'ya gitmek, turizm sektöründe çalışmak gibi farklı ihtiyaçlar çerçevesinde Almanca öğrenmek isteyen yetişkin ağırlıklı bir grup olarak tanımlamıştır.

Toplam kaç sınıfta Almanca dersinizi var?

Sormacaya katılan 14 öğretmenimiz, lise 2. 3. ve 4. sınıf seviyelerinde olmak üzere toplamda 126 sınıfa ders verdiklerinin, 1 öğretmen ise 2 sınıfa ders verdiğini beyan etmiştir.

Almanca dersi, 2. yabancı dil olarak mı okutuluyor?

Bu soruya; 14 öğretmen, Anadolu Liselerinde ve Genel Liselerde Almanca 2.Yabancı Dil olarak okutulduğu için evet cevabını vermiştir. 1 öğretmen ise öğrencilerinin ihtiyaçları

doğrultusunda Anadolu Turizm ve Otelcilik Meslek Lisesinde Almancayı 1. yabancı dil olarak okuttuğunu bildirmiştir.

Öğrenci sayılarınız; erkek ve kız olarak!

Sormaca katılımcılarının verdiği yanıtlar bir araya getirildiğinde 1615 kız ve 1534 erkek olmak üzere toplam 3149 öğrencileri olduğu anlaşılmıştır.

İzlediğiniz bir ders kitabı var mı? Cevabınız evet ise hangi ders kitabı; künyesini yazar mısınız?

Sormaca katılımcısı 14 öğretmen; Milli Eğitim Bakanlığı talimatları gereğince Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı tarafından “2.Yabancı Dil Almanca” dersleri için tavsiye edilen “**Hier sind wir A¹**” ve “**Hier sind wir A¹⁺**” adlı kitapları birincil kaynak olarak kullandıklarını ifade etmişlerdir.

Katılımcılardan birçoğu; dersleri desteklemek amacıyla “Ping Pong, Themen Neu, Zeit für Deutsch” gibi Almanya kaynaklı ve tek dilli (Almanca) kaynaklardan faydalandıklarını belirtirken, bir katılımcı “Ping Pong” adlı Almanca ders kitabını ve kendi hazırladığı alıştırma notlarını birincil kaynak olarak kullandığını beyan etmiştir.

Kullandığınız ders kitabında çeviri alıştırmalarına yer veriliyor mu? Cevabınız evet ise; hangi oranda ve hangi yönde (Alm.-Türkçe/Türkçe-Almanca) belirtir misiniz?

Sormaca katılımcılarının çoğunluğu; “**Hier sind wir A¹**” ve “**Hier sind wir A¹⁺**” adlı kaynaklar dışında yardımcı kaynak olarak kullandıkları ders kitaplarında çeviri alıştırmalarına yer verilmediğini, bunun nedeninin ise bu kaynakların Almanya’da tüm dünyada kullanılmak üzere hazırlanmasından ileri geldiğini gerekçe olarak sunmuşlardır. “**Hier sind wir A¹**” ve “**Hier sind wir A¹⁺**” adlı kitaplarda da sadece 1 veya 2 alıştırmada çeviri alıştırmalarına yer verildiğini belirtmişlerdir.

Yabancı dil öğretiminde (Burada: Almanca) çeviri uygulamalarına yer verilmeli mi?

Cevabınızı açıkla ve gerekçelendirir misiniz?

Bu soruya ilişkin olarak 6 katılımcı evet, 9 katılımcı da hayır cevabını vermişlerdir. Burada evet ve hayır yanıtını veren ikişer katılımcının düşüncelerine yer verilmiştir. [katılımcıların adları özellikle belirtilmemiştir.]

Katılımcı A “Bence Almanca öğretiminde çeviri uygulamalarına yer verilmeli; çünkü öğrencilerin kendi dillerine karşılık gelen yabancı sözcük ve cümleleri öğrenmeleri, bu yapıları yaşayıp görmeleri, sonuçta da yabancı dile karşı bir güven duygusunun oluşması için Almanca derslerinde çeviriye yer verilmelidir.”

Katılımcı B: “Evet, bu uygulamalar olmalı; zaten biz öğretmen olarak bunları uygulamasak bile öğrenciler, “Hocam şu sözcüğün veya bu cümlenin Türkçe anlamı nedir?” diye sık sık soru yöneltiyorlar ve ister istemez çeviri yapmaya yönelik bir durum oluşuyor. Belki bizim de kolayımıza geldiği için de olabilir ama bana göre çeviri, derslerde kullanılabilir diyorum. Elbette kullanım sıklığı, ölçü ayarlanmalıdır.”

Katılımcı C “Bence kesinlikle kullanılmamalı; ben üniversitede öğrenciyken bir hocamız her zaman, “Siz Almanca öğreteceksiniz, başka bir dil yardımıyla yabancı dil öğretilmez” derdi. Sanırım biraz onun etkisi; biraz da Almancanın kendi mantığı içinde öğrenilmesini istediğim için hayır diyorum.”

Katılımcı D: “Hayır yer verilmemeli. Derslerde çeviri yapılırsa hazıra konmak gibi bir şey söz konusu oluyor. Zaten öğrenciler gereken yerde sözlüğe bakıyor; bize kelimenin veya cümlenin Türkçe anlamını soruyorlar, dolayısıyla *önce Almanca Dilbilgisi kuralları tam olarak öğrenilmeli*. Sözlükler yardımıyla gerisi zaten gelir. Sadece sözcük ve kelimelerin Türkçesini öğrenmiş bir öğrenci her zaman tüketen olacaktır, kendi kendine bir cümle kuramayacaktır. Öyle zannediyorum ki; Almancanın kurallarını öğrenip anlamlı

cümle kurabilen öğrencinin kendine olan güveni de gelişeceği için, her durumda cümle kurup konuşacaktır.”

Derslerinizde çeviri uygulamalarına yer veriyor musunuz? Daha çok hangi yönde çeviri uygulamaları (Almanca-Türkçe veya tersi), belirtir misiniz?

Bir önceki soruya evet yanıtı veren 6 katılımcının yazdıkları şu şekildedir:

Katılımcı: “Ben, üniversitede gördüğümüz çeviri dersleri gibi, derse metin getirip öğrencilere hadi şunu Türkçeye veya Almancaya çevirin demiyorum; ama, dersin akışı içinde soruları ya da varsa metinleri inceledikten sonra “Arkadaşlar burada ne demek isteniyor, kim Türkçesini söyleyebilir?” şeklinde sorular sorarak bir şeyler yaptığım oluyor”.

Katılımcı: “Birkaç defa derse öğrencilerin seviyesine uygun Almanca veya Türkçe metin getirip, öğrencilere hadi bunları çevirelim dediğim oldu, bunu devam ettirmeyi düşünüyorum; ama, öğrencilerin Almancaya karşı olumsuz tavırları, çoğunun Almancayı sevmiyorum deyip önyargılı yaklaşması, bu yaptığım çeviri alıştırmalarının başarı düzeyini sorgulamama neden oldu. Yine de aynı şeyi yapmaya çok sık olmasa da devam edeceğim.”

Katılımcı: “Evet. Genelde sözcüklerin, cümlelerin ve paragrafların Türkçe ne demek istediğini anlatıyorum veya birkaç öğrenciye anlattırdıktan sonra ben anlatıyorum.”

Katılımcı: “Evet. Şu şeyin Almancası veya Türkçesi nasıl söylenir diye öğrencilere soruyorum.”

Katılımcı: “Çok sık olmasa da bazen yer verdiğim oluyor. Birkaç kez öğrencilere hikâye yazdırmaya çalışmıştım.”

Katılımcı: “Evet, fark etmiyor Almanca-Türkçe veya Türkçe-Almanca dersin durumuna ve gerektirdiğine göre.”

Uyguluyorsanız: Derslerinde çeviri etkinliklerine yer vermeyenler bu bölümü cevaplamayacaktır.

Çeviri uygulamaları öğrencilerin Almanca öğrenmesi açısından nasıl bir katkıda bulunmaktadır ? (İşaretleyiniz!)

- Öğrenci motivasyonunu artırıp, dersle bağ kurabilmesine katkı yapıyor.
- Çeviri alıştırmaları, öğrencinin öğrendiği Almanca dilbilgisi kurallarının yerleşmesine katkı yapıyor.
- Türkiye’de yabancı dil öğrenen, öğrenme sürecinde sürekli Türkçeye bağ kurduğu için öğrendiği dilin iletişimsel değerinin ayırımına varıyor.
- Çeviri alıştırmaları öğrencinin dersteki akademik başarısını doğrudan olumlu etkiliyor. .

Bu soruyu yanıtlayan 6 katılımcıdan; ikisi birinci şıkkı, ikisi ikinci şıkkı, biri üçüncü şıkkı, birisi de dördüncü şıkkı işaretlemiştir.

Çeviri uygulamaları ile yabancı dil öğrenim başarısı arasında bir bağ kuruyor musunuz? Cevabınız evet ise; 2. yabancı dil olarak Almanca derslerinde uygulanabilirlik açısından neler yapılabilir?

Bu soruya evet cevabını veren üç katılımcının düşünceleri:

Katılımcı A: “Bence evet. Çünkü öğrencilerin kendi diline karşılık gelen yabancı sözcük ve cümleleri öğrenmeleri, bu yapıları yaşayıp görmeleri, sonuçta da yabancı dile karşı bir güven duygusunun oluşması için derslerde çeviriye yer verilmeli diye daha önce de belirtmiştim. Bu nedenle öğrencilerin kendilerine olan yabancı dil güvenlerini yerine getirecek çeviri alıştırmalarına yer verilebilir.”

Katılımcı B: “Evet kuruyorum. Bakanlığın (Milli Eğitim Bakanlığı) gönderdiği ders kitaplarında çeviri uygulamalarına da yer verilebilir.”

Katılımcı C: “Evet. Kitap yazarları, kitaplara çeviri alıştırmaları koyabilirler veya öğretmenler tarafından Almancadan Türkçeye veya Türkçeden Almancaya çeviri yaptırabilirler.”

Bu soruya diğerkatılımcılardan yedisi ”kısmen, biraz, tek başına yeterli olmaz, belki” şeklinde cevaplar verirken. Beş katılımcı, hayır cevabını vermiştir.

Bu sormacayı uygulamamızdaki amaç, bir anlamda Almanca öğretiminde işin mutfağında yer alan öğretmenlerden, Almanca derslerinde çevirinin uygulanabilirliğine yönelik düşüncelerini tespit etmek ve bu doğrultuda neler yapılabileceğini belirlemektir. Bir yabancı dil dersinde hangi yöntem ve tekniklerin kullanılacağı sadece öğretmenlerin elinde şekillenecek bir olgu değildir. Öğrencilerin yabancı dile karşı olan tutumları, öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeyleri, okulun ve dersliğin fiziki yapısı gibi birçok etken kullanılacak yöntem ve teknikleri belirlemektedir. Bunun dışında, eğitim felsefecileri, eğitim psikologları, eğitim uzmanları ve kitap yazarları artık çeviri uygulamalarının yabancı dil derslerinin olmazsa olmaz alıştırma tipleri arasında yer almasına karar verecekler ve ders kitapları bu doğrultuda yeniden şekillenecektir. Bu durumda da öğretmenlerin bu anlamda yapacağı daha çok şey olacaktır. Mersin özelinde yaptığımız bu çalışma Türkiye geneline uyarlandığı takdirde benzer sonuçlar elde etmek mümkündür. Daha önceki bölümlerde de ifade ettiğimiz gibi Türkiye genelinde ikinci yabancı dil olarak okutulan Almanca dersi; ders saat sayısı, öğretmen yetersizliği, donanım eksikliği, öğrencilerin ilgisi, öğrencilerin üniversite sınavına yönelik çalışmaları gibi farklı nedenlerden ötürü istenen düzeyde değildir. Almanca dersine yönelik ilgiyi artırmak öğrencilerin dersleri sevmesiyle ve benimsiyle doğrudan ilintilidir. Bu nedenle öğrenciye öğrenme hazzını tattırarak farklı

farklı alıştırma tipleri uygulanmalı bunların arasında da çeviri uygulamaları kullanılmalıdır.

SONUÇ, DEĞERLENDİRME ve ÖNERİLER

Yabancı dil öğretim süreci içerisinde, amacın ve aracın farklılık göstermesi uygulanan yöntemin ve temel alınan eğitim felsefesinin amaçlarının değişmesi, yabancı dil öğrenimine mutlaka etki edecektir. Ancak, yabancı dil öğretimi çerçevesinde ele alınan yukarıda sözü edilen kuramsal bilgilerin ortak amacı; bir yabancı dilin nasıl daha anlaşılır, daha kısa sürede, daha kolay ve tam manasıyla öğretilmesidir. Kuramsal boyuttan çıkarak, uygulama aşamasında, amaç ve aracın işe yarayıp yaramadığı ölçülür. Özellikle, yabancı dil olarak Almanca derslerinde uygulanan birçok yöntem ve teknik içerisinde çevirinin yerini ve gerekliliğini tartışarak, çevirinin yabancı dil olarak Almanca öğretiminde nasıl ve ne ölçüde olması gerektiği konusunda bazı çıkarımlarda bulunulmuştur.

Almancanın yaygınlığı ve öneminden hareketle; Almanca öğretiminde; neyin, nasıl daha doğru ve daha olumlu anlamda şekillendirilmesi gerektiği konusu irdelenirken, öncelikle yabancı dil öğretim felsefesi ile dilbilimsel çalışmaların, yabancı dil öğretimine sağladığı faydaların neler olduğu, yabancı dil öğretim yöntemleri ile birlikte incelenmiştir. Çevirinin yabancı dil olarak Almanca öğretimindeki yerinin, yine öğretim felsefesi ile dilbilimsel çalışmaların sonucu olarak gerektiği kadar ön plana çıkamadığı tespit edilse de bu durumu destekleyen ve bunun karşısında olan düşüncelere sıklıkla yer verilmiştir.

Küreselleşen dünya şartları içerisinde, *İletişimsel ve Kültürlerarası Öğretim Yaklaşımı* dâhilinde, çevirinin yabancı dil olarak Almanca derslerinde kullanılmaması ve bir dil üzerinden başka bir dil öğrenilememesi düşüncelerinden hareketle, çevirinin yabancı dil olarak Almanca derslerinde neden kullanılmaması gerektiği tartışmaları ortaya konulmuştur. Almancanın genel anlamda ikinci yabancı dil olarak öğrenilmesinden hareketle “ikinci yabancı dil” kavramı irdelenerek Mersin il merkezinde bulunan okullarda

Almanca'nın durumu ele alınmıştır. Mersin dâhilinde Almanca (özellikle ikinci yabancı dil olarak), öğreten ve öğrenen kişilere yönelik hazırlanan sormacalarda, çevirinin Almanca derslerinde gerekliliğine dair tespitler ortaya konulmuştur. Sadece, yabancı dil olarak Almanca öğretimi ve bu düzlemdeki konular bütününde yer verdiğimiz başlıklar, çalışmanın amacına yönelik olarak “Çeviri ve Yabancı Dil Olarak Almanca” ilişkisi boyutunda değerlendirilmiştir.

Çalışmamızla birlikte hedeflediğimiz, yabancı dil olarak Almanca öğretiminde daha iyiye ulaşmak için, çeviri yardımıyla neler yapılabileceği, aslında üzerinde yoğun şekilde durulması gereken bir konudur. Temelde, yabancı dil öğrenimi esnasında, hangi gereksinimlerin ön planda olduğu düşünülmelidir. Uygulamadaki gelişmeler ve uygulayıcı öğretmenlerin sormacaya verdiği yanıtlar birlikte düşünüldüğünde, alıştırmalar tipleri arasında çeviri yabancı dil olarak Almanca öğretimi sürecinde kullanılan bir alıştırma şekli halini alabilir; çünkü yabancı dil öğrenen bir kişi, ister istemez kendi dilinde öğrendikleri ile ilgili karşılıklar aramaktadır. Bu bilginin, karşılaştırmalı dilbilim alanında ulaşılan verilerle paralellik içermektedir. Bunu yaparken, bu karşılıkların sadece dilin anlamsal boyutunda kalması gerektiği vurgulanmalı, öğrenilen dile ilişkin kurallara kendi dilinde karşılık aramanın yanlış olacağı vurgulanmalıdır. Özellikle, Almanca gibi ikinci yabancı dil olarak öğrenilen diller öğretilirken, daha önce öğrenilmiş ve bu dillere akraba diğer dillerden de (ör. Almanca-İngilizce) faydalanmak, sınırları iyi saptanmak koşuluyla, öğrenmeye katkı yapabilir. Çeviri uygulamaları ve çeviri alıştırmalarına, Almanca ve diğer tüm yabancı dillerin öğretilmesi esnasında mümkün olduğunca yer verilmelidir. Ancak bu yer veriş, yabancı dil dersinin işlenmesinde başvurulan temel yönelim olmamalıdır. Bu durumu, yeteri kadar ve zamanında yapılacak bir uygulama olarak değerlendirmek yerinde olacaktır.

KAYNAKÇA

- Arak, H. (2006). İkinci yabancı dil olarak Almancanın öğrenilmesinde İngilizcenin ve karşılaştırmalı dilbilgisinin rolü, *Erciyes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi Sayı: 21*, 205-216.
- Bally, C. ve Sechehaye, A. (1985). *Ferdinand de Saussure. Genel Dilbilim Dersleri*. (Çev. Berke Vardar). Ankara: Birey ve Toplum Yay.
- Bear, J. (1991). Yabancı dil öğretmenlerinin yetiştirilmesinde çeviri derslerinin yeri. *Hacettepe Üniversitesi Çeviribilim ve Uygulamaları Dergisi*, 228-235.
- Becker, G. E. (1991). Planung von Unterricht. [Ders planlanması]. *Handlungsorientierte Didaktik. Teil 1*, 122-134.
- Bihlmeier, K. (1977). Gedanken eines Praktikers zur Übersetzung [Çeviriye yönelik bir uygulayıcının düşünceleri], *Linguistische Berichte*, 76-77.
- Boey, L. K. (1970). The Use of the first language in second language teaching and learning. *RELC Journal*, 1, 66-76.
- Boztaş, C. (1996). Çevirinin yabancı dil öğretimine katkıları. *Çeviribilim ve Uygulamaları. Ankara: Hacettepe Üniversitesi*, 6, 1-4.
- Budak, Y. (2000). Dün bugün bağlamında yabancı dil öğretim amaçlarına disiplinler arası bir yaklaşım. *Milli Eğitim Dergisi, Sayı:146*, 132-141.
- Bulut, A. (2000). Re-Evaluating the Role of translation in language teaching: A text-linguistic perspective. Conference proceedings. *First International ELT Research Conference- Challenges for Language Teachers Towards the Millenium*. First international ELT research conference-challenges for language teachers towards the millenium, Çanakkale. 94-99.
- Bussmann, H. (1990). *Lexikon der Sprachwissenschaft*. [Dilbilim Sözlüğü] Kröner: Stuttgart, Almanya.
- Debrecen, G. E. (1970). Zum Problem des Übersetzens im Fremdsprachenunterricht [Yabancı dil derslerinde çevirisi sorunu]. *Deutsch als Fremdsprache 7, Heft 3*, 27-31.
- Demirel, Ö. (1978). Yabancı dil öğretimi ve tam öğrenme. *Eğitim ve Bilim Dergisi 14. Sayı: 17-25*.
- Demirel, Ö. (1995). *Yabancı dil öğretim yöntemleri*, Ankara: MEB Yayınları.

- Doğan, A. (2000). Teaching translation as an undergraduate course. Conference proceedings (yay. haz. D. Köksal, C. H. Erten), *First international ELT research conference-challenges for language teachers towards the millenium*, first international ELT research conference-challenges for language teachers towards the millenium. Çanakkale, 99-104.
- Durusoy, G. (1989). Interkulturelle Aspekte beim Übersetzungsunterricht. *Ankaraner Beiträge zur Germanistik, Sondernummer*, Ankara.
- Ekmekçi, F. Ö.(1983). Yabancı dil eğitimi kavram ve kapsamı. Türk Dili, Dil Öğretimi Özel Sayısı, Sayı:379-380: 106-115.
- Ettinger, S.(1976). *Übersetzen und Sprachunterricht. Einige Bemerkungen zur Verwendung und zur Funktion an Schule und Hochschule. Die neueren Sprachen*: 584-553.
- Genç, A. (2000). *Eğitim sözlüğü*, Ankara: Hacetepi-Taş Yay.
- Genç, A. (2002). İlk ve ortaöğretim okullarında yabancı dil ders kitabı seçimi, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 74-81.
- Genç, A. (2004). Türkiye’de ilk ve ortaöğretim okullarında yabancı dil öğretimi. *Bişkek, Kırgızistan-Manas Sosyal Bilimler Dergisi*, 10, 107-111.
- Grotjahn, R. ve Klewinghaus, U. (1975). *Zum Stellenwert der Übersetzung im Fremdsprachenunterricht* [Yabancı Dil derslerinde Çevirinin Yeri], Bochum.
- Güler, G. (2000). *Deutsch als zweite Fremdsprache im schulischen Fremdsprachenunterricht in der Türkei: Perspektiven für die Didaktik und Methodik des Deutschen als zweite Fremdsprache in der Deutschlehrerausbildung. Zeitschrift für Interkulturellen Fremdsprachenunterricht*, 111-123.
- Gündoğdu, M. ve Büyüknisan, E. (2001). Übersetzung im DaF-Unterricht [Yabancı Dil olarak Almanca Derslerinde Çeviri] *Tagungsbeiträge zum IX. Internationalen Germanistensymposium –Wissen-Kultur-Sprache-Europa* içinde (188-197), IX. Uluslararası Germanistik Sempozyumu, Eskişehir.
- Gündoğdu, M. (2007). *Almanca öğretiminin temel ilkeleri*, İstanbul: Kare Yayıncılık.
- Gür, H. (1996). *Dil öğretim yöntemleri iletişimsel dil öğretimi*. İstanbul.

- Gürsu, S. (2008). *Yeni kuramlar ışığında yabancı dil olarak Almanca öğretiminde çeviri etkinliğinin değişen işlevi*. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Alman Dili Eğitimi Ana Bilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Hausmann, F.J. (1975). Übersetzung und was weiter? Zur Praxis der Fremdsprachenausbildung in der Universitaet. *Linguistische Berichte: 46-54*.
- İlkhan, İ.(1983). Orta dereceli okullarda Türkler için Almanca öğretiminin metodik ve didaktik sorunları, *Selçuk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Edebiyat Dergisi, 97-113*.
- Kahramantürk, K. (2001). Entwicklung einer neuen Lehr- und Lernmethode des Deutschen für Erwachsene Türken auf der Basis der Multimedia: Beitrag zur multimedialen. Mustafa Çakır (Yay.) *Fremdsprachenbildung. Fremdsprachenunterricht und die Stellung des Deutschen in der Türkei/Yabancı dil Dersi ve Almancanın Türkiye'deki Konumu* içinde (s. 265-276). Aachen/Almanya: Shaker Verlag.
- Kautz, U. (1993). *Handbuch Didaktik des Übersetzens und Dolmetschens*, München: Ludicium Verlag.
- Keim, L. (2003). *Übersetzung im DaF-Unterricht*. [Yabancı dil olarak Almanca derslerinde çeviri] Info Daf 30, München: 383-394.
- Kelecioğlu, H. (1992). "Güdülenme" İç: Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi Sayı:7 Sayfa: 175-181.
- Keskin, A. (2001). Almanca örneğinde Türkiye'de yabancı dil sorunsalı. –Mersin ili örneğinde orta ve yükseköğretim'de Almancanın Türkiye'deki yeri- Mustafa Çakır (Yay.) *Fremdsprachenbildung. Fremdsprachenunterricht und die Stellung des Deutschen in der Türkei/Yabancı dil Dersi ve Almancanın Türkiye'deki Konumu* içinde (s. 265-276). Aachen/Almanya: Shaker Verlag.
- Kesseling, K. P. (1975). Überlegungen zur Rolle der Übersetzung im modernen Fremdsprachenunterricht. *Zielsprache Französisch, 21-25*.
- Kınsız, M. (2003). *Fremdsprachenpolitik und Deutsch als Fremdsprache in der Türkei*. [Yabancı dil politikası ve Türkiye'de yabancı dil olarak Almanca]. M. Çakır, İ. Öztürk ve C. Yıldız (Yay.). *Neue Tendenzen und Zukunftsperspektiven der deutschen Sprache und der Germanistik in der Türkei*. Aachen (Almanya): Shaker Verlag, 2. Cilt, 53-70.

- Köksal, D. (2005). *Çeviri eğitimi, Kuram ve uygulama*, , Ankara: Nobel Yayınları.
- König, W. (1995). *Deutsch als Zweitesprache in der Türkei* [Türkiye’de ikinci yabancı dil olarak Almanca]. *Germanistiktreffen Bundesrepublik Deutschland-Türkei –Tagungsbeiträge*, içinde, s.161-174.
- Königs, F. (1985). *Translation Inside and Outside of the Teaching Context: the Text as a Starting Point. Translation in Foreign Language Teaching and Testing*, Tübingen: Narr: Gunter Narr Verlag.
- Königs, F. (2000). Übersetzen im Deutschunterricht? Ja, aber anders! *Fremdsprache Deutsch, Sayı:23*, 6-13.
- Kula, O. B. (1992). *Demokratikleşme süreci ve eleştirel kültür bilinci*. Ankara
- Küpper, K. J. (1980). Der Übersetzungsvergleich und seine Rolle im Zweitsprachunterricht *Zielsprache Deutsch 1*, 28-33 .
- Levensto, E. A. (1985). The Place of Translation in the Foreign Language Classroom. *English Teachers' Journal (Israel)*, 32 (4): 33-43.
- Mills, G. (1977). Contrastive Analysis and Translation in Second-Language Teaching. *Canadian Modern Language Review*, 33 (5): 733-745.
- Neuner, G. ve Hunfeld H. (2002). *Methoden des fremdsprahlischen Deutschunterrichts Eine Einführung* [Yabancı dil olarak Almanca derslerinde yöntem. Giriş], Berlin: Langenscheidt.
- Nord, C. (1999). *Fertigkeit Übersetzen*. [Çeviri yetisi]. München: Goethe-Institut.
- Nord, C. (1987). Übersetzungsprobleme Übersetzungsschwierigkeiten. *Mitteilungsblatt 2*, 5-8.
- Ozil, Ş. (1990). Almanca öğretiminde dilbilgisi. *Alman Dili ve Edebiyatı Dergisi VII*, 90-98.
- Polat, T. (1993). Yazınsal metinler ve yabancı dil olarak Almanca. *Alman Dili ve Edebiyatı Dergisi VIII*, 181-190.
- Quetz, J. (2002). *Die 5. Fertigkeit: Sprachmitteln. LIFT OFF*, 128-134 .
- Rosenmund, A. (2001). Konstruktive Evaluation: Versuch eines Evaluationskonzepts für den Unterricht. *Translators Journal Dergisi sayı. 46, 2*, 301-310.

- Sakarya Maden, S. (2001). *Unterrichtsdidaktische und methodische Vorschläge für Deutsch als Tertiärsprache im Hinblick auf die Adressatengruppe der Vorbereitungsklasse der Trakya Universität*. [2. Yabancı dil olarak Almanca öğretiminde ders işleme ve yöntem önerileri – Trakya Üniversitesi hazırlık sınıfı öğrencileri örneğinde] M. Çakır (Yay.) *Fremdsprachenbildung. Fremdsprachenunterricht und die Stellung des Deutschen in der Türkei/Yabancı dil dersi ve Almancanın Türkiye’deki konumu* içinde (s. 153-164). Aachen/Almanya: Shaker Verlag.
- Seleskovitch, D. (1985). *Dil eğitiminde çevirinin yeri ve çeviri eğitimi, dün ve bugün çeviri* (Çev. Canan Tollu), İstanbul, BFS Yayınları.
- Snell-Hornby, M. (1985). Translation as a means of integrating language teaching and linguistics. In Titford, Christopher and A.E. Hieke, (Ed.) *Translation in foreign language teaching and testing* içinde (s.21-28). Tübingen: Narr: Gunter Narr Verlag.
- Sözer Huber, E. ve Huber, W. (1995). Prinzipien des Sprachvergleichs Deutsch-Türkisch [Almanca-Türkçe dil karşılaştırmalarında ilkeler]. *Germanistiktreffen Bundesrepublik Deutschland-Türkei –Tagungsbeiträge* içinde, s.369-390.
- StADaF (2005). *Ständige Arbeitsgruppe Deutsch als Fremdsprache Deutsch als Fremdsprache, Erhebung 2005*, München: Bartels & Wernitz.
- Stolze, R. (2001). *Übersetzungstheorien. Eine Einführung*. [Çeviri kuramları. Giriş.] 3. basım; Tübingen: Narr.
- Şad, S. N. (2006). *T.C. İnönü Üniversitesi Battalgazi Meslek Yüksek Okulunda Yabancı Dil Öğretiminde (İngilizce) Çevirinin aktif bir öğretim yöntemi olarak kullanılması, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*.
- Tapan, N. (1993). 20. Yüzyıl Almanca öğretiminde yöntem arayışları. *Alman Dili ve Edebiyatı Dergisi VIII*, 55-68.
- Tschimer, E. (2003). Avrupa’nın çok dilliliği için yeni öğretim yolları, Avrupa birleşiyor, Avrupa ile entegrasyon sürecinde Türkiye’de Almanca eğitimi, *I. Almanca eğitim kongre bildirileri I. Almanca eğitim kongresi*, İstanbul, 49-51.
- Tura, S. S. (1983). Dilbilimin dil öğretimindeki yeri. *Türk Dili, Dil Öğretimi Özel Sayısı, Sayı:379-380*, 8-17.

- Uluç, N. (2001). 'Lern mit uns' adlı ders kitabının çözümlenmesi. M. Çakır (Yay.) *Fremdsprachenunterricht und die Stellung des Deutschen in der Türkei/Yabancı dil dersi ve Almancanın Türkiye'deki konumu* içinde (s.315-322). Aachen/Almanya: Shaker Verlag.
- Vardar, B. (1988). *Açıklamalı dilbilim terimleri sözlüğü*. Birinci baskı. Ankara: ABC Kitapevi.
- Yücel, O. (2004). *Yabancı dil öğretiminde çevirinin yeri ve önemi*, Ankara: Yelken Yayınları.
- Zojer, H. (2000). Die Übersetzung im Dienste des kommunikativen Deutschunterrichts. [İletişimsel Almanca öğretiminde çeviri]. *Theorie und Praxis Österreichische Beiträge zu Deutsch als Fremdsprache an der Uni Graz*, 130-143.

İNCELENEN ALMANCA DERS KİTAPLARI

- “ALMANCA 1” (2005) Açıköğretim Lisesi için Almanca, Ankara: MEB Eğitim Teknolojileri Yay.
- “HIER SIND WIR A1 ve A1 (2008) Deutsch als Fremdsprache. Sema Göznek, Oya Pıtraklı ve Elfriede Spangenberg [Ed.] 3. baskı, İstanbul: MEB Devlet Kitapları
- “PASSWORD DEUTSCH” (2001) Ulrike Albrecht, Dorothea Dane, Dr.Christian Fandrych, Gaby Grubhaber u.a [Ed.] Stuttgart: Horst Weber.
- “PING PONG NEU” (2007) Konstanze Frölich, Gabriele Kopp [Ed.] İsmaning: Hueber Verlag.
- “PLUSPUNKT DEUTSCH (2003) “Der Integrationskurs: Georg Krüger, Matthias Merkelbach [Ed.]. Berlin: Cornelsen Verlag.
- “STUDIO D 1” (2009): Hermann Funk, Christina Kuhn, Silke Demme [Ed.] Berlin: Cornelsen Verlag
- “TANGRAM”. (2007) Deutsch als Fremdsprache (Gebundene Ausgabe): Rosa-Maria Dallapiazza, Eduard von Jan, Til Schönherr [Ed.]. Ismaning, Hueber Verlag.
- “THEMEN NEU 1 (1992) Lehrwerk für Deutsch als Fremdsprache Kursbuch, HartmudAufderstrasse, Heiko Bock,Hartmut Aufderstrasse, Heiko Bock, M. Gerdes, H. Muller, J.Muller [Ed.] Ismaning: Hueber Verlag.
- “WER? WIE? WAS?” (2003) Harald Seeger [Ed.]. Köln: Gilde Verlag

